

EVALUATIE PILOT ARIS 2.2

Uitkomsten en evaluatie van de tweede pilot
Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim

H.J.M. Spanjaard

COLOFON

Spanjaard, H.J.M. (2024). *Evaluatie Pilot ARIS 2.2. Uitkomsten en evaluatie van de tweede pilot Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim*. Amsterdam: Spanjaard Development & Training.

Dit is een uitgave van:

Spanjaard Development & Training

in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid

© Amsterdam, 2024

Overname, openbaarmaking en/of verspreiding (van gedeelten) van deze uitgave is alleen toegestaan met toestemming van Spanjaard Development & Training.

Met dank aan

- Alle professionals die hebben meegewerkt aan de pilot.
- De begeleidingscommissie bestaande uit Anja Frowijn (Raad voor de Kinderbescherming), Claudia van der Put (Universiteit van Amsterdam), Jutta Verduin (productspecialist Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen), Monique Veldhuis/Maartje Kranen (Jeugdzorg Nederland), Selma Hulst (Ingrado), Selma Kors (ketenprocesmanager Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen) en Ton Eijken (Ministerie van Veiligheid en Justitie).
- Patricia Roel (projectondersteuner/secretaris afdeling Ketenregie, Ministerie van Justitie en Veiligheid).

Inhoud

Samenvatting en aanbevelingen	4
1 Inleiding	10
2 Instrument.....	11
3 Handleiding en hulpmiddelen	12
4 Organisatie en voorbereiding van de pilot.....	13
4.1 Pilot verspreid over het land	13
4.2 Instructie in het gebruik van de ARIS	14
4.3 Feedback en veranderwensen vanuit de instructiebijeenkomsten	14
4.4 Evaluatievragen	15
4.5 Verspreide materialen en evaluatieformulieren.....	16
5 Verloop van de pilot: uitkomsten en evaluaties	17
5.1 Inleiding	17
5.2 Kenmerken schoolverzuimers	17
5.3 Gesprekken en andere informatiebronnen.....	20
5.4 Scoring risico- en beschermende factoren.....	21
5.5 Verdeling van de uitkomsten en vergelijking met eigen inschatting	23
5.6 Beoordeling van de aannemelijkheid van de uitkomsten (indruksvaliditeit)	26
5.7 Moeilijk in te vullen en te scoren onderdelen/items	28
5.8 Wensen en suggesties ter verbetering.....	29
6 Eindevaluatie door deelnemers aan de pilot	33
6.1 Inleiding	33
6.2 Waardering en meerwaarde van de ARIS	33
6.3 Knelpunten en verbeteruggesties.....	36
Bijlage 1: Het instrument.....	40
Bijlage 2: ARIS rekentool	44
Bijlage 3: Vaststelling grenswaarden (op basis van pilot ARIS 1.0)	47
Bijlage 4: Evaluatieformulier na elk gebruik van de ARIS.....	51
Bijlage 5: Eindevaluatie Pilot ARIS	53
Bijlage 6: Scoring risico- en beschermende factoren ARIS 2.2	55
Bijlage 7: Vergelijking prevalentie risicofactoren ARIS 1.0 en ARIS 2.2.....	57
Over de auteur	58

Samenvatting en aanbevelingen

Inleiding

De ARIS (Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim) is een risico- en behoeftetaxatie-instrument voor jongeren die vanwege schoolverzuim in aanraking komen met de Raad voor de Kinderbescherming en/of de jeugdreclassering. De tweede versie van het instrument is getest in een pilot die liep van 1 november 2023 tot en met 30 april 2024.

De tweede versie van de ARIS is een doorontwikkeling van de eerste (1.0) versie van de ARIS. De 1.0-versie is aangepast op basis van de resultaten van de eerste pilot in de periode november 2021 – juni 2022. Dit leidde tot de ARIS 2.0. Hierin zijn vlak voor de uitvoering van de tweede pilot nog twee maal kleine aanpassingen aangebracht, vandaar dat er tijdens de tweede pilot gewerkt is met de ARIS 2.2.

Er hadden zich 31 professionals voor de pilot aangemeld. Uiteindelijk hebben 23 uitvoerende professionals van de Raad voor de Kinderbescherming (12) en van de Gecertificeerde Instellingen (11) de ARIS in totaal 54 keer gebruikt om informatie te verzamelen en het instrument in te vullen. De pilot heeft iets minder afnames opgeleverd dan gehoopt: 54 in plaats van minimaal 60. Acht professionals hebben wel de instructie in het gebruik van de ARIS gevolgd, maar hebben uiteindelijk geen formulieren opgestuurd.

Ten behoeve van de evaluatie van de pilot zijn de scores op en uitkomsten van de ARIS verzameld alsmede de antwoorden van de professionals op verschillende evaluatievragen. 23 professionals hebben rekentools en formulieren ingevuld en opgestuurd: 54 rekentools en 53 evaluatieformulieren naar aanleiding van een afname van de ARIS bij een schoolverzuimer en – aan het eind van de pilot – 18 eindevaluatieformulieren.

De evaluatie en de pilot kennen enkele beperkingen. Er was een beperkt aantal afnames met de ARIS door een beperkt aantal professionals. Professionals konden zichzelf opgeven voor de pilot. Door deze vrijwillige deelname is het mogelijk dat de professionals op voorhand positiever tegenover de ARIS stonden dan wanneer professionals ad random geselecteerd zouden zijn. Onderstaande conclusies en aanbevelingen dienen dan ook gelezen te worden met de aantekening dat er in de pilot mogelijk sprake is van een niet-representatieve steekproef, zowel wat betreft de jongeren waarbij het instrument is afgenomen als wat betreft de professionals die de afnames hebben gedaan en de evaluatieformulieren hebben ingevuld.

Samenvatting van de resultaten

De schoolverzuimers waarbij tijdens de pilot de ARIS door medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) of de Gecertificeerde Instellingen (GI's) is afgenomen, hadden een gemiddelde **leeftijd** van ruim 16,2 jaar (bij de RvdK 16,0 jaar, bij de GI's 16,5 jaar). 67% van de jongeren was jongen, 33% meisje en 0% nonbinair. De spreiding over verschillende **onderwijsniveaus/schooltypes** was als volgt: 16 x praktijkschool/vso (29%), 20 x VMBO (37%), 3 x MAVO/VMBO-T (6%), 5 x HAVO/ VWO (5%), 10 x MBO (19%) en 5 x anders/onbekend (10%). Ondanks dat 29% van de jongeren afkomstig was van het praktijk- of speciaal onderwijs, was bij slechts 7% van de jongeren bekend dat er sprake was van een (licht) verstandelijke beperking.

Bij de meerderheid van de jongeren waarbij de ARIS door medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming is afgenomen, is er geen sprake van een **civiel- of strafrechtelijke maatregel**; bij de jongeren waarbij de ARIS door medewerkers van de Gecertificeerde Instellingen is afgenomen, is – logischerwijs – sprake van begeleiding en toezicht door de jeugdreclassering. Bij driekwart van de jongeren en ruim de helft van de ouders was en/of is er op het moment van invulling van de ARIS **contact met hulpverlening**. In veruit de meeste gevallen betrof dit ambulante hulp.

Aparte **gesprekken** met jongere en ouder(s) vonden in 61% van de gevallen plaats, een gesprek met de jongere en ouder(s) gezamenlijk vond in 21% van de gevallen plaats. In de andere gevallen werden alleen de ouder(s) (4%) of alleen de jongere (13%) gesproken. (Bij 3% van de afnames is niet ingevuld met wie er gesproken is.) De meeste gesprekken waren face to face (82%). De **duur** van aparte gesprekken met jongere en ouder(s) was gemiddeld 50 minuten. Een gezamenlijk gesprek duurde gemiddeld 60 minuten. Het scoren van de items kostte de medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de GI's gemiddeld 19 minuten.

De kern van ARIS 2.2 bestaat uit **33 risicofactoren** verdeeld over vier domeinen: 1) school, 2) vrije tijd en vrienden, 3) thuis en 4) de jongere. Daarnaast is er per domein open ruimte om aanwezige beschermende factoren te vermelden: "Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim".

Bij ongeveer 40% van de risicofactoren hebben de professionals gekozen voor het antwoord 'ja' op de vraag of er sprake was van de betreffende risicofactor. Dit geldt voor de verschillende domeinen in redelijk gelijke mate, alleen bij het domein thuis ligt het percentage iets lager (33%). Verder zijn de percentages bij de RvdK hoger dan bij de GI's. Dit geldt voor alle domeinen en dan logischerwijs ook voor de totaalscores.

Dat de percentages bij de RvdK hoger zijn dan bij de GI's is opvallend, aangezien verwacht kan worden dat er bij de jongeren bij de GI's gemiddeld meer risicofactoren zijn. Het hebben van veel risicofactoren vormt immers een belangrijke reden om toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering te adviseren. De kleine steekproef is mogelijk debet aan dit onverwachte verschil.

Het percentage risicofactoren waarbij '**onbekend**' of **niets** is ingevuld, ligt rond de 5%. Onbekend betekent dat de professional niet weet of er sprake is van de risicofactor of dat de professional geen keuze kan maken tussen 'ja' en 'nee'. De verschillen tussen de domeinen en tussen de raadsonderzoekers en de GI-medewerkers zijn hier verwaarloosbaar.

Dat de professionals weinig 'onbekend' of niets hebben ingevuld, kan er op duiden dat bij de meeste risicofactoren goed mogelijk was een keuze te maken tussen 'ja' en 'nee'.

Er was ruimte in het instrument om **risicofactoren** en **beschermende factoren toe te voegen** in open velden. Er werden weinig risicofactoren toegevoegd: per ingevulde ARIS gemiddeld 0,59 factor.

Dat de professionals weinig risicofactoren hebben toegevoegd, kan er op duiden dat de meeste risicofactoren die volgens de professionals een rol speelden al in het instrument genoemd stonden.

In de ARIS was onder elk domein ruimte opgenomen voor factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim. In totaal zijn per ingevulde ARIS gemiddeld 2,2 beschermende factoren genoemd. Per domein werd er gemiddeld een halve beschermende factor genoemd. Dat is in vergelijking met het aantal aangekruiste risicofactoren zeer laag te noemen.

Mogelijke oorzaken voor het lage aantal genoemde beschermende factoren:

- Het kost meer moeite om een beschermende factor op te schrijven dan een risicofactor aan te kruisen.
- Bij de risicofactoren wordt de professional gevraagd of ze wel of niet aanwezig zijn, waardoor de professional bewust gemaakt wordt van de mogelijkheid van de betreffende factor. Bij beschermende factoren moet de professional zelf bedenken welke factoren mogelijk bescherming kunnen bieden. Aan sommige factoren wordt mogelijk minder snel gedacht.
- De risicofactoren tellen mee voor de uitkomst van het instrument, de beschermende factoren tellen niet mee. Mogelijk vinden sommige professionals het dan overbodig deze te vermelden.
- Bij sommige items waarbij een 'nee' is ingevuld, is mogelijk al sprake van een beschermende factor. Bijvoorbeeld: Een score 'nee' op het item "Jongere mist sociale contacten die steun bieden" betekent wellicht dat de jongere deze sociale contacten wel heeft en dat deze sociale contacten de jongere bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim. Mogelijk neemt de invuller dan niet de moeite om "Jongere *heeft* sociale contacten die steun bieden" op te schrijven als beschermende factor.

Het **risico op toekomstig schoolverzuim** werd berekend met de ARIS rekentool. Bij de jongeren bij wie de ARIS is ingevuld door raadsonderzoekers, heeft 73% hoog risico, bij de jongere bij wie de ARIS is ingevuld door GI-medewerkers is dat 50%. Het gezamenlijke percentage van 63% jongeren met een uitkomst hoog risico is aanzienlijk hoger dan verwacht kan worden op basis van de vastgestelde grenswaarden. De gezamenlijke percentages voor jongeren met laag en midden risico (17% respectievelijk 13%) zijn aanzienlijk lager dan verwacht kan worden op basis van de vastgestelde grenswaarden. Bij voldoende representatieve groepen jongeren valt te verwachten dat de percentages uitkomsten 'laag risico', 'midden risico' en 'hoog risico' in de *tweede* pilot vergelijkbaar verdeeld zouden zijn met de verdeling bij de jongeren bij wie de ARIS in de *eerste* pilot is afgenomen. Van de jongeren uit de eerste pilot had volgens de in de ARIS 2.2. gekozen grenswaarden 32,5% 'laag risico', 45% 'midden risico' en 22,5% 'hoog risico'. Bij de tweede pilot was dit respectievelijk 17%, 13% en 63%. Dat het percentage jongeren met een risicoscore bij de Raad voor de Kinderbescherming hoger is dan bij de GI's is ook tegen de verwachting in.

Mogelijke verklaringen voor het grote verschil tussen de eerste en tweede pilot zijn:

- de relatief kleine steekproef in beide pilots, waardoor er verschillen zijn tussen *de groepen jongeren* uit de eerste pilot en tweede pilot. De leeftijds- en sekse-verdeling is in beide pilots redelijk vergelijkbaar. In vergelijking met de eerste pilot bevat de tweede pilot meer jongeren van het praktijkonderwijs, speciaal onderwijs, VMBO-B, VMBO-K, speciaal onderwijs en MBO-1 en zijn andere school/onderwijstypes juist minder vertegenwoordigd. In de tweede pilot zitten mogelijk meer jongeren met meer risicofactoren.
- de coronapandemie: de eerste pilot vond plaats tijdens de pandemie, de tweede pilot daarna. Mogelijk heeft de pandemie invloed gehad op de samenstelling van de steekgroep wat betref het aantal jongeren met veel of juist weinig risicofactoren.
- verschillen tussen de *professionals* uit de eerste pilot en tweede pilot. De professionals van de tweede pilot oordelen mogelijk sneller dat iets een risicofactor is.
- verschillen tussen de *focus van het instrument* in de eerste en de tweede pilot. In de eerste pilot was het instrument uitgebreider en werd bij een deel van de factoren gevraagd naar de 'risicokant' en de 'beschermende kant'. Bijvoorbeeld: als de jongere belang hechtte aan onderwijs/opleiding, werd dat geteld als beschermende factor, als de jongere geen belang hechtte aan onderwijs/opleiding, werd dat geteld als risicofactor. In de ARIS 2.2 werd bij de

geformuleerde factoren alleen naar de risicofactoren gevraagd; er was open ruimte voor beschermende factoren, maar daar is door de professionals zeer weinig gebruik van gemaakt.

Dat het percentage jongeren met een risicoscore bij de RvdK hoger is dan bij de GI's is mogelijk (ook) te wijten aan de kleine steekproef.

De meeste raadsonderzoekers (90%) en GI-medewerkers (83%) vinden dat de uitkomsten van het instrument aansluiten bij het beeld dat over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen. Ten behoeve van de pilot is de deelnemers ook gevraagd naar de **eigen inschatting** van het risico op toekomstig schoolverzuim. Bij de eigen inschatting van de raadsonderzoekers en GI-medewerkers zien we, net zoals bij de uitkomsten van de ARIS, relatief veel 'hoog risico' (eigen inschatting 67%, uitkomst ARIS 63%) en relatief weinig 'laag risico' (eigen inschatting 13%, uitkomst ARIS 17%) en 'midden risico' (eigen inschatting 13%, uitkomst ARIS 13%). Gemiddeld schatten de professionals het risico op toekomstig schoolverzuim in 70% van de gevallen hetzelfde in als de uitkomst uit de ARIS. (Dit was in de eerste pilot 61%.) In 13% van de gevallen is de eigen inschatting lager. (Dit was in de eerste pilot 0%.) In 5% van de gevallen is de eigen inschatting hoger. (Dit was in de eerste pilot 39%.)

Uit de opgestuurde **eindevaluatieformulieren** komt een overwegend positief beeld naar de voren.

De **waardering** van verschillende aspecten in de eindevaluatie van de ARIS door de verschillende professionals varieert van 7,1 tot 8,0. Het gaat om de aspecten instructieochtend (8,0), het gebruik van het instrument (7,4), de helderheid en hanteerbaarheid van de handleiding (7,7), de helderheid van de uitkomsten (7,7), de aannemelijkheid van de uitkomsten (7,8) en de bruikbaarheid van de uitkomsten (7,1). Al met al een waardering van voldoende tot goed. Dit is vergelijkbaar met de waardering uit de eerste pilot.

De professionals vinden dat de ARIS **meerwaarde** heeft ten opzichte van wat nu gebruikt wordt bij schoolverzuimzaken. Volgens de professionals sluit de ARIS beter aan op schoolverzuim dan de bestaande lijsten. Volgens hen levert de ARIS een beter beeld van de aanwezige risicofactoren en een betere inschatting van het risico op schoolverzuim.

Er is gekeken naar de **indruksvaliditeit** (face validity): de mate waarin de professionals vinden dat het instrument in hun ogen valide uitkomsten oplevert. De aannemelijkheid van de uitkomsten wordt door de professionals in de eindevaluatie op een schaal van 1 tot 10 beoordeeld met gemiddeld een 7,8. De waardering van de aannemelijkheid van de uitkomsten op de 53 evaluatieformulieren naar aanleiding van een afname van de ARIS bij een schoolverzuimer is een fractie hoger: 7,9. Het gemiddelde voor de raadsonderzoekers is iets hoger (8,1) dan voor de GI-medewerkers (7,6).

De professionals is gevraagd naar een toelichting bij hun oordeel over de aannemelijkheid van de uitkomsten. De meeste opmerkingen gaan over het overeenkomen van de uitkomsten met de eigen inschatting van de professional. Daarnaast komen enkele mogelijke oorzaken naar voren voor de verschillen tussen de eigen inschatting en de uitkomsten. Een paar keer wordt genoemd dat het perspectief van de jongere (18 jaar) niet meer terug naar school is, maar werk. Twee keer wordt genoemd dat er sprake is van relatief weinig risicofactoren, maar dat de enkele factoren die spelen zo sterk zijn, dat het risico op basis daarvan hoog is.

Er waren ook evaluatievragen over de **items die moeilijk in te vullen en te scoren** waren, items die werden **gemist** en **verbetersuggesties**. Vaak is hier 'nee' of niets ingevuld. Door de professionals die wel iets missen of verbetersuggesties hebben, worden enkele inhoudelijke onderwerpen genoemd die gemist worden, maar er zijn geen onderwerpen die hier duidelijk uitspringen omdat ze vaak

worden genoemd. Wel wordt meerdere keren genoemd dat de items met een 'en/of' in de formulering moeilijker te scoren zijn vanwege het missen van nuance. Ook wordt genoemd dat men de dubbele ontkenningen lastig vindt in de negatief gestelde items (in verband met de dubbele ontkenning die ontstaat bij het invullen van 'nee') en dat men (voorbeelden van) beschermende factoren mist. Meerdere keren wordt de suggestie gedaan de items met een 'en/of' in de formulering op te splitsen in twee items en negatief gestelde items om te buigen in positieve formuleringen. Enkele keren wordt genoemd dat het bij sommige items prettig zou zijn/nodig is dat er behalve de opties van 'ja' en 'nee' ook een tussenoptie zou komen zoals 'soms' of 'enigszins'. Dit zijn punten die ook tijdens de instructiebijeenkomsten door veel professionals naar voren zijn gebracht.

Overwegend vinden de raadsonderzoekers en GI-medewerkers de rekentool in Excel goed werken en werkbaar zolang er geen digitale versie van de ARIS is. Wel is er de wens tot integratie van de uitkomsten in het bestaande raadsrapport of plan van aanpak.

Aanbevelingen

De deelnemers oordelen overwegend positief over het gebruik van het instrument, over de helderheid en hanteerbaarheid van de handleiding en over de helderheid, aannemelijkheid en bruikbaarheid van de uitkomsten. Op basis van de verzamelde uitkomsten naar aanleiding van het gebruik van de ARIS en de reacties op de evaluatieformulieren, kunnen de volgende aanbevelingen worden geformuleerd:

- Stel de ARIS, na enkele aanpassingen en verbeteringen, beschikbaar voor *landelijke implementatie*. Een belangrijke voorwaarde is dat de uitkomsten geïntegreerd kunnen worden in het raadsrapport of plan van aanpak. In afwachting van een verdere digitalisering van het instrument kan er gewerkt worden met de rekentool (Excelbestand).
- Buig negatief geformuleerde items om in *positieve formuleringen*. Dit betekent dat in sommige gevallen de score 'ja' een risicofactor is, in andere gevallen de score 'nee'. Voorwaarde is dat scoring van een 'nee' bij de nieuwe formulering dezelfde betekenis heeft als scoring van een 'ja' in de oude formulering.
- Handhaaf bij de scoring van risicofactoren de tweepuntschaal 'ja-nee'. De professionals konden in de pilot bij het scoren van items meestal goed uit de voeten met de keuze tussen 'ja' en 'nee'. Indien het item niet gescoord kon worden of het antwoord tussen 'ja' en 'nee' inlag, kon de professional niets of 'onbekend' invullen. Dat hebben de professionals in een beperkt aantal gevallen gedaan. Het voordeel van de tweepuntschaal is dat professionals die de neiging hebben om bij drie- of vijfpuntschalen voor het midden te kiezen, uitgedaagd worden kritischer te kijken om tot een keuze te komen. Kan deze niet gemaakt worden, is er nog steeds de uitweg om niets of 'onbekend' in te vullen.
- Vervang items met een *'en/of'-formulering* waarbij het inhoudelijk gaat om verschillende zaken door twee of meer items. Voorwaarde is dat risicofactoren niet dubbel geteld gaan worden.
- Neem naast risicofactoren ook *beschermende factoren* op in het instrument. De professionals hadden in de pilot open velden waarin zij aanwezige beschermende factoren konden vermelden. Dit leidde echter niet tot een bruikbaar overzicht van (voldoende) beschermende factoren. Voor het opnemen van beschermende factoren in het instrument zijn verschillende redenen. In de werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming en GI's is het uitgangspunt om naar risico- én beschermende factoren te kijken. Dit is motiverender en prettiger voor jongeren en ouders, doet meer recht aan (het beeld van) hun situatie en leidt tot een beter advies en plan van

aanpak. Een goede weergave van risico- én beschermende factoren helpt beter om te focussen op ontwikkel en verandermogelijkheden.

Bij sommige risicofactoren is de tegenovergestelde pool een beschermende factor. Daarnaast is het mogelijk op basis van een beperkte literatuurstudie enkele aanvullende risicofactoren te formuleren. Na toetsing bij een forum van inhoudsdeskundigen, kan een gecombineerd aanvinklijstje met voorbeelden van beschermende factoren aan het instrument worden toegevoegd. Zolang er geen data zijn over de impact van deze beschermende factoren op het voorkomen van toekomstig schoolverzuim, tellen ze niet mee voor de bepaling van de risicoscore. Wel kan de professional het overzicht van beschermende factoren – naast het overzicht van risicofactoren – meenemen in de afweging op welke factoren de aanpak zich het beste kan richten.

- Voeg bij de vraag of er sprake is (geweest) van bepaalde maatregelen of interventies toe: ‘de Haltafdoening’, met het onderscheid op basis van 1) schoolverzuim of 2) een strafbaar feit.
- Kijk opnieuw naar de *grenswaarden* voor laag, midden en hoog risico vanwege de grote verschillen tussen de uitkomsten voor de jongeren uit de eerste en tweede pilot. Wat zijn mogelijke oorzaken voor deze verschillen, wat betekent dit voor de bepaling van de grenswaarden? Wat zijn grenswaarden waarbij naar verwachting in de toekomst de drie groepen (laag, midden en hoog) ongeveer even groot zullen zijn? Welke beslissingen of vervolgstappen worden genomen op basis van een score laag, midden of hoog?
- Beperk het gebruik van het instrument tot jongeren waarbij een proces-verbaal opgemaakt is vóór hun 18^e levensjaar en waarbij terugkeer naar een (deeltijd)opleiding het gewenste en/of noodzakelijke perspectief is. Als deelname aan een (deeltijd)opleiding geen optie meer is, is een inschatting van het ‘risico op toekomstig schoolverzuim’ niet meer relevant.
- Vermeld expliciet in het instrument dat professionals een risicofactor die in het verleden gespeeld heeft alleen moeten aankruisen als deze nu nog aanwezig is en nieuw schoolverzuim kan veroorzaken of in standhouden. (Bij twijfel ‘ja’ aankruisen, speelt de factor niet meer, dan ‘nee’ aankruisen.) Eventueel kan dit gevraagd worden in twee stappen: 1) Heeft deze factor een rol gespeeld ten tijde van het schoolverzuim? 2) Speelt deze factor nu nog steeds een rol?

1 Inleiding

De ARIS (Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim) is een nieuw risico- en behoeftetaxatie-instrument voor jongeren die vanwege schoolverzuim in aanraking komen met de Raad voor de Kinderbescherming en/of de jeugdreclassering. De ARIS geeft voor deze jongeren een inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim en geeft zicht op de factoren die hierin een rol spelen.

De tweede versie van de ARIS is een doorontwikkeling van de eerste (1.0) versie van de ARIS. De 1.0-versie is aangepast op basis van de resultaten van de eerste pilot in de periode november 2021 – juni 2022¹. Dit leidde tot de ARIS 2.0. Hierin zijn vlak voor de uitvoering van de tweede pilot nog twee maal kleine aanpassingen aangebracht, vandaar dat er tijdens de tweede pilot gewerkt is met de ARIS 2.2.

De items voor de ARIS 2.2 werden in de eerste helft van 2023 vastgesteld. De selectie van items is gebaseerd op de uitkomsten van de ARIS tijdens de eerste pilot en op aanvullende analyses, uitgevoerd op de ingevulde ARIS-rekentools.

In september 2023 is de ARIS gebruiksklaar gemaakt zodat het instrument vanaf november 2023 getest kon worden door medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en enkele Gecertificeerde Instellingen. Uiteindelijk heeft de pilot plaatsgevonden van november 2023 tot en met april 2024.

In deze periode hebben 23 uitvoerende professionals van de Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen het instrument gebruikt om informatie te verzamelen en – op basis van de uitkomsten van het instrument – een advies op te stellen en/of een begeleidingstraject vorm te geven. Er was nog geen geautomatiseerde versie van de ARIS beschikbaar, in de pilot is gewerkt met een ‘papieren’ versie (Excel document).

Eerst volgt een korte omschrijving van het instrument (hoofdstuk 2) en de handleiding (hoofdstuk 3). Dan volgt informatie over de organisatie en voorbereiding van de pilot: de herkomst van de deelnemers, de instructie van deelnemers, reacties en verbeterwensen van de deelnemers, de evaluatievragen en de verspreide materialen (hoofdstuk 4). De ervaringen en uitkomsten van de pilot worden besproken in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 volgt een weergave van de resultaten van de eindevaluatieformulieren die door een deel van de pilotdeelnemers zijn ingevuld. In de samenvatting worden conclusies getrokken over de bruikbaarheid van het instrument en worden enkele aanbevelingen gedaan voor verbetering.

¹ Spanjaard, H.J.M. (2022). *Evaluatie Pilot ARIS. Uitkomsten en evaluatie van de pilot Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim*. Amsterdam: Spanjaard Development & Training (in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid). [Download](#)

2 Instrument

De ARIS (Actuariel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim) is ontwikkeld voor schoolverzuimzaken van jongeren van 12 tot 18 jaar die terechtkomen bij de Raad voor de Kinderbescherming en/of de jeugdreclassering omdat de leerplichtambtenaar een proces-verbaal heeft opgemaakt. Door de leerplichtambtenaar wordt een proces-verbaal tegen de minderjarige opgemaakt op basis waarvan de Raad voor de Kinderbescherming een onderzoek start naar de situatie van de minderjarige. Op basis van de voorlichting en het advies van de RvdK aan het OM of de rechter over de afdoening, kunnen verschillende straffen en/of hulpverlening worden opgelegd, waaronder begeleiding en toezicht door de jeugdreclassering.

Afname van de ARIS dient de volgende doelen:

- 1) inschatten van het risico op toekomstig schoolverzuim;
- 2) inzicht verkrijgen in de factoren die aangepakt moeten worden om het risico op toekomstig schoolverzuim te verkleinen.

De professional geeft met behulp van de ARIS voor jongeren die vanwege schoolverzuim met justitie in aanraking komen een inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim en zicht op de risicofactoren die hierbij een rol spelen. De samenhang van de factoren met schoolverzuim is naar voren gekomen in een meta-analyse van internationale onderzoeken naar schoolverzuim,² aangevuld met enkele factoren waarvan de samenhang met schoolverzuim wordt verondersteld door praktijkexperts op het gebied van schoolverzuim.³

Het inwinnen van informatie ten behoeve de scoring van de items geschiedt op dezelfde wijze als bij de Ritax A en Ritax B en het Halt-signaleringsinstrument:

- gesprek(ken) met jongere en ouders;
- informatie uit andere bronnen, zoals het proces-verbaal van de leerplichtambtenaar;
- eventuele eerdere onderzoeken door de Raad voor de Kinderbescherming en contact met leerplicht/school, het wijkteam en/of Veilig Thuis.

Op basis van de scoring van de items ontstaan de volgende uitkomsten:

- opsomming van risicofactoren voor schoolverzuim;
- risico op toekomstig schoolverzuim: laag/midden/hoog.

Met behulp van deze scores ontstaat dus een beeld van de hoogte van het risico op nieuw schoolverzuim en de risicofactoren die mogelijk aangepakt moeten worden om dit risico te verkleinen.

² Gubbels, J., van der Put, C. E., & Assink, M. (2019). Risk factors for school absenteeism and dropout: a meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 48, 1637-1667.

³ Tijdens de expertmeeting over de ARIS d.d. 29 oktober 2019 in Utrecht zijn door aanwezige (praktijk)experts op het gebied van schoolverzuim aanvullende items gesuggereerd, onder andere voor een inschatting de hier-en-nu situatie van de jongere. Deze suggesties hebben geresulteerd in een set met aanvullende items.

3 Handleiding en hulpmiddelen

De items voor de tweede versie van de ARIS zijn in het voorjaar van 2023 vastgesteld. Daarna is de handleiding voor het werken met deze versie ontwikkeld.⁴ Hierin zijn opgenomen:

- mogelijke interviewvragen voor het verzamelen van de benodigde informatie t.b.v. de scoring van de items;
- een toelichting/instructie voor scoring van de items.

De handleiding bevat:

- de achtergrond en opbouw van de ARIS;
- instructies voor afname van het instrument;
- suggesties voor interviewvragen voor de jongere, de ouders en de mentor van school
- de items;
- toelichting bij de interviewvragen en toelichting bij de scoring van items;
- mail en vragen voor school;
- enkele aanvullende suggesties voor vragen naar ervaringen met mishandeling, misbruik en geweld.

De scoring vindt tijdens de pilot plaats op een scoreformulier in Excel, de zogenaamde 'rekentool'. De uitkomst wordt in het Excelblad berekend. Het gebruik van de rekentool is eenvoudig: de uitkomst wordt automatisch berekend en komt 'vanzelf' tevoorschijn. De invuller werd ten behoeve van de pilot ook gevraagd om aan te geven wat de eigen inschatting van de het risico was.

Pas als na de pilot besloten wordt het instrument – na eventuele aanpassing – verder te verspreiden, zal er een geautomatiseerde versie van het instrument ontwikkeld worden waarin het scoren gemakkelijker verloopt. Als de ARIS in de toekomst binnen de jeugdstrafrechtketen gebruikt gaat worden, kan de jeugdreclasseringsmedewerker volstaan met een 'actualisering' van het instrument: op basis van de verzamelde informatie actualiseert de jeugdreclasserder de informatie en de scoring zoals in het instrument aangeleverd door de Raad voor de Kinderbescherming. Hiermee kon in de pilot niet geëxperimenteerd worden aangezien de periode van de pilot hiervoor te kort was en het instrument nog niet geautomatiseerd was. Of en hoe dit in de toekomst gerealiseerd kan worden, moet nog worden verkend. Zowel de Raad voor de Kinderbescherming als de GI's hebben tijdens de pilot nieuwe zaken benut voor het afnemen en invullen van het instrument.

⁴ Spanjaard, H. (2023). *Handleiding Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim (ARIS). Versie 2.2*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

4 Organisatie en voorbereiding van de pilot

4.1 Pilot verspreid over het land

Instellingen die meededen aan de pilot waren de Raad voor de Kinderbescherming en enkele Gecertificeerde Instellingen (GI's). Naast de regionale GI's Samen Veilig Nederland, Jeugdbescherming West, Jeugdbescherming Gelderland, Jeugdbescherming Noord, Jeugdbescherming Brabant, Jeugdbescherming Overijssel, deed ook de William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (WSS JB&JR) aan de pilot mee. WSS JB&JR voert jeugdreclasseringsbegeleiding en -toezicht uit voor schoolverzuimers met een licht verstandelijke beperking.

Om het gebruik van het instrument te kunnen evalueren, moest er voldoende ervaring worden opgedaan. Het streven was om in de pilotperiode feedback te verzamelen over minimaal 60 afnames. Om dit aantal te realiseren, zijn 31 medewerkers betrokken, verspreid over de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instellingen.

Deze medewerkers waren in de pilotperiode beschikbaar voor:

- deelname aan een instructie-ochtend/middag (4 uur);
- lezen van instructies en voorbereiden van de afname en scoring van het instrument (4 uur);
- afname en invullen van het schoolverzuiminstrument bij minimaal twee schoolverzuimers (reguliere werkzaamheden);
- invullen van de evaluatieformulieren n.a.v. afname en invulling instrument (2 uur).

De medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de GI's waren reeds opgeleid in en hadden ervaring met het LIJ. Enkele medewerkers hadden ook deelgenomen aan de eerste pilot met de ARIS.

In onderstaande tabel wordt het aantal deelnemers per organisatie weergegeven, met in de derde kolom het aantal deelnemers dat ook daadwerkelijk ingevuld rekentools en evaluatieformulieren heeft ingediend.

Instelling	Deelnemers	Deelnemers met afnames
Raad voor de Kinderbescherming	13	12
Samen Veilig Nederland	1	1
Jeugdbescherming West	2	0
Jeugdbescherming Gelderland	2	2
Jeugdbescherming Noord	2	2
Jeugdbescherming Brabant	2	0
Jeugdbescherming Overijssel	1	1
William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	8	5
Totaal	31	23

Voor het niet afnemen van de ARIS door verschillende medewerkers gelden verschillende redenen: er kwamen tijdens de pilot geen nieuwe schoolverzuimzaken binnen, tijdgebrek, andere prioriteiten en wisseling van baan.

4.2 Instructie in het gebruik van de ARIS

De pilot is gestart met een instructiedagdeel voor 24 uitvoerende medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de GI's op 20 oktober, 1 of 6 november 2023. De 7 overige medewerkers stroomden later in en hebben in kleine groepen instructie gekregen over het gebruik van de ARIS. De afspraak was dat de medewerkers het instrument in de maanden daarna minimaal bij twee jongeren zouden uitproberen.

In totaal hebben 32 professionals aan een instructiedagdeel deelgenomen. Het ging om 31 uitvoerende professionals en een gedragsdeskundige.

Vooraf aan de instructiebijeenkomst was de deelnemers de handleiding toegestuurd, met het verzoek deze vooraf aan de bijeenkomst door te nemen. Tijdens de instructie is aandacht besteed aan:

- de inhoud en onderbouwing van de items;
- de interviewvragen;
- de scoring van de items;
- de interpretatie van de uitkomsten en gebruik van de uitkomsten voor het vervolg.

4.3 Feedback en veranderwensen vanuit de instructiebijeenkomsten

De instructiebijeenkomsten zijn positief en constructief verlopen. Eén van de onderdelen bij elke bijeenkomst was het individueel invullen van de ARIS op basis van een recent raadsonderzoek of de huidige uitvoering van een maatregel. In de bijeenkomsten kwamen, naast veel positieve reacties, ook enkele verbeterwensen en discussiepunten naar voren. Enkele kleinere verbeterwensen konden makkelijk gerealiseerd worden. Het ging om de volgende aanpassingen:

- Er zijn enkele vragen (conform vragen in de Ritax A) toegevoegd:
 - o Is er sprake (geweest) van bepaalde maatregelen?
 - o Sluiten de uitkomsten van het instrument aan bij het beeld over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen?
 - o Wat is in deze zaak het belangrijkste en waarom?
 - o Wat moet er als eerste gebeuren om de jongere weer naar school te laten gaan?
- Er zijn (voor het invulgemak) enkele teksten aangescherpt en enkele onderdelen verplaatst.
- Bij sommige items is een komma vervangen door 'en/of'.
- Het item 'Jongere heeft last van trauma gerelateerde klachten' is veranderd in 'Jongere heeft problemen als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen'.
- Er is per domein open ruimte toegevoegd waarin de raadsonderzoeker of GI-medewerker beschermende factoren kan toevoegen.
- Er wordt gesproken over 'ouders/verzorgers' i.p.v. enkel 'ouders'.

Daarnaast kwamen er enkele verbeterwensen naar voren waar niet meteen een oplossing voor was of die na overleg met de begeleidingscommissie niet doorgevoerd zijn. Deze worden hieronder kort toegelicht.

- De meeste professionals hebben er (grote) problemen mee dat in de ARIS "alleen maar/vooral gekeken wordt naar risicofactoren". In de werkwijze van de RvdK en jeugdreclassering is het de gewoonte om naar *risico- én beschermende factoren* te kijken, ook bij schoolverzuim. Dit is volgens de professionals motiverender en prettiger voor jongeren en ouders, doet meer recht aan (het beeld van) hun situatie en leidt tot een beter advies en plan van aanpak. Sommige

factoren zijn nu negatief geformuleerd, terwijl een positieve formulering duidelijker zou zijn. Ook bij het rapporteren van de uitkomsten van het instrument zien professionals het als een probleem als er alleen maar risicofactoren worden genoemd; een goede weergave van risico- én beschermende factoren helpt beter om te focussen op ontwikkelmogelijkheden.

Besloten is om in de ARIS 2.2 alleen de risicofactoren mee te laten wegen, omdat er nog onvoldoende bekend is over (de impact van) beschermende factoren. Uitgangspunt is dat de ARIS een kort instrument is; het risico bestaat dat als beschermende factoren meegenomen worden, het instrument minder handzaam wordt. De ruimte om als invuller zelf beschermende factoren in te vullen in open tekstvelden is uitgebreid. Deze toegevoegde beschermende factoren tellen niet mee bij de risicoberekening.

- Bij de risicofactoren moet er gekozen worden voor 'ja', 'nee' of 'onbekend'. Soms is het volgens de professionals een duidelijke 'ja' of 'nee', soms zit het antwoord er tussenin. Een deel van de professionals vindt het wenselijk om net zoals bij het LIJ (Ritax) de mogelijkheid te hebben te scoren op een *drie- of vierpuntsschaal*: ja-enigszins/soms-nee. Soms is de ene pool dan een risicofactor is en de andere pool een beschermende factor. Een ander deel van de professionals ziet ook het voordeel van de tweepuntsschaal (ja-nee): je komt tot scherpere oordelen en uitkomsten.

Besloten is om in de om in de ARIS 2.2 te werken met een tweepuntsschaal. Als men niet tot een oordeel kan komen omdat het antwoord tussen 'ja' en 'nee' inzit, kan men ervoor kiezen 'onbekend' of niets in te vullen.

- Voor sommige risicofactoren kan gelden dat deze speelden als oorzaak voor het schoolverzuim, maar nu niet meer spelen. Denk aan items als geen aanspreekpunt hebben op school of nodig zijn voor zorgtaken thuis. Het kan zijn dat de situatie veranderd is en de factoren wel een rol gespeeld hebben bij het schoolverzuim dat de aanleiding vormde voor het proces verbaal, maar nu niet meer aan de orde zijn en daarmee volgens de professionals geen invloed hebben op het toekomstige schoolverzuim.

Besloten is om het aan de professional te laten of ze een risicofactor die in het verleden gespeeld heeft wel of niet aankruisen: bij twijfel 'ja' aankruisen, speelt de factor niet meer, dan 'nee' aankruisen.

- De wens was om bij de vraag of er sprake is (geweest) van bepaalde maatregelen nog toe te voegen: de Haltafdoening (met onderscheid o.b.v. schoolverzuim of een strafbaar feit).

Besloten is om dit verzoek mee te nemen bij de definitieve ARIS.

4.4 Evaluatievragen

Voor de evaluatie van de pilot met de ARIS zijn de volgende *hoofdvragen* geformuleerd:

1. Wat zijn de ervaringen met betrekking tot de afname van de ARIS?
2. Wat is de waardering van de ARIS en welke eventuele verbeter suggesties kunnen worden gedaan in geval van landelijke implementatie van de ARIS?

De hoofdvragen vallen uiteen in een aantal deelvragen:

1. Ervaring met afname van de ARIS

1. Hoelang duurde de afname van de ARIS gemiddeld?
2. Worden vragen/onderdelen gemist in de ARIS? Zo ja welke?
3. Welke vragen/onderdelen zijn overbodig/dubbelop voor de rol/taak van de instelling?
4. Welke items leveren bij het verzamelen van informatie en/of de scoring problemen op?
5. Hoe wordt de toepassing van de ARIS gewaardeerd door de betrokken medewerkers?

In concreto: wat is het oordeel van de gebruikers over

- helderheid en hanteerbaarheid van de interviewvragen en score-instructies uit de handleiding;
 - helderheid van de uitkomsten (Algemeen Risico op een toekomstig leerplichtdelict) en de domeinscores) en de ordening van de risicofactoren;
 - aannemelijkheid van de uitkomsten^{5*)};
 - bruikbaarheid van de uitkomsten, bijvoorbeeld ten behoeve van bepaling van de aanpak / factoren waar de aanpak zich op moet gaan richten?
6. Hoe is de instructie/trainingsochtend ervaren?
7. Wat zijn andere knelpunten en verbeter suggesties?

2. Waardering en eventuele verbeter suggesties in geval van landelijke implementatie van de ARIS

1. Wat is de meerwaarde van de ARIS ten opzichte van het instrument/rapport dat nu gebruikt wordt bij schoolverzuimzaken?
2. Hoe verhoudt de waardering zich tot de verwachtingen vooraf over de ARIS?
3. Welke informatie t.b.v. ARIS is al bekend bij Leerplicht? Welke mogelijkheden zijn er om dit structureel door te geven aan de ketenpartners?
4. Wat zijn andere knelpunten en verbeter suggesties?
5. Wat zijn tips/suggesties voor de toekomstige landelijke uitrol van dit instrument m.b.t.
 - De inhoud/vorm van de handleiding
 - Training/instructie,
 -

4.5 Verspreide materialen en evaluatieformulieren

Ten behoeve van de uitvoering van de pilot beschikten de 31 uitvoerende professionals uiteindelijk over de volgende documenten:

- Handleiding Actuarieel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim versie 2.2;
- ARIS rekentool (zie bijlage 2).

Ten behoeve van de evaluatie werden de volgende documenten verstrekt:

- *Evaluatieformulier na elk gebruik van de ARIS* (zie bijlage 4). Het verzoek aan de deelnemers van de pilot was na elke keer dat een ARIS gebruikt werd, dit evaluatieformulier in te vullen. Hierin kon de professional kwijt wat goed werkte in het gebruik van de ARIS, waar tegenaan werd gelopen en welke verbeter suggesties er waren. Ook werden enkele praktische zaken gevraagd, zoals hoe lang de gesprekken duurden en hoeveel tijd het invullen kostte.
- *Eindevaluatie Pilot ARIS* (zie bijlage 5). Na de laatste keer dat de ARIS gebruikt werd, werd de professional gevraagd het gebruik van de ARIS te evalueren met gebruikmaking van alle ervaringen tot dan toe.

⁵ Het gaat hier om de inhoudsvaliditeit:

- *indrukvaliditeit* (face validity): de mate waarin gebruikers veronderstellen dat de meting valide is/het instrument in hun ogen valide uitkomsten oplevert
- *expertpanelvaliditeit* (expert panel validity): de mate waarin externe deskundigen het meetinstrument als valide zien.

5 Verloop van de pilot: uitkomsten en evaluaties

5.1 Inleiding

De pilot heeft gelopen van 1 november 2023 tot en met 30 april 2024. 12 medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en 11 medewerkers van de GI's hebben in totaal 54 ingevulde rekentools en 53 ingevulde evaluatieformulieren opgestuurd:

<i>Organisatie</i>	medewerkers	ingediende rekentools	ingediende evaluatieformulieren
Raad voor de Kinderbescherming	12	30	29
Regionale GI's	6	13	13
WSS JB&JR	5	11	11
Totaal	23	54	53

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten uit de rekentools en evaluatieformulieren weergegeven.

5.2 Kenmerken schoolverzuimers

De schoolverzuimers waarbij tijdens de pilot de ARIS afgenomen is, hadden een gemiddelde **leeftijd** van ruim 16,2 jaar (bij de RvdK 16,0 jaar, bij de GI's 16,5 jaar). De jongste schoolverzuimer bij de RvdK was 13 jaar, de oudste 18,8; bij de GI's was de jongste 14 en de oudste 19 jaar.

Wat betreft **seks** en **gender** ging het om de volgende verdeling:

Sekse	RvdK		GI's		Samen	
Jongen	19	63%	17	71%	36	67%
Meisje	11	37%	7	29%	18	33%
X	0	0%	0	0%	0	0%
?	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	30	100%	24	100%	54	100%

67% van de jongeren was jongen, 33% meisje, 0% nonbinair.

De verdeling over de verschillende **onderwijsniveaus/schooltypes** was als volgt:

Onderwijs/Schooltype	RvdK		GI's		Samen	
Praktijkonderwijs	4	13%	7	29%	11	20%
Speciaal onderwijs	1	3%	4	17%	5	9%
VMBO-B (basis)	5	17%	3	13%	8	15%
VMBO-K (kader)	6	20%	1	4%	7	13%
VMBO-G (gemengd)	0	0%	0	0%	0	0%
VMBO-T (theoretisch)	1	3%	1	4%	2	4%
MAVO	1	3%	0	0%	1	2%

HAVO	2	7%	2	8%	4	7%
VWO	1	3%	0	0%	1	2%
MBO-1	5	17%	3	13%	8	15%
MBO-2	0	0%	1	4%	1	2%
MBO-3	0	0%	0	0%	0	0%
MBO-4	0	0%	1	4%	1	2%
MBO-6	0	0%	0	0%	0	0%
Anders	2	7%	1	4%	3	6%
Onbekend/niet ingevuld	2	7%	0	0%	2	4%
TOTAAL	30	100%	24	100%	54	100%

De ARIS is afgenomen bij verhoudingsgewijs veel jongeren van het praktijkonderwijs, speciaal onderwijs, VMBO-B, VMBO-K, speciaal onderwijs en MBO-1. De andere school/onderwijstypes zijn ondervertegenwoordigd.

Bij sommige jongeren was er sprake (geweest) van een **maatregel**:

Maatregel	op dit moment		in het verleden		nee		onbekend		Totaal	
Ondertoezichtstelling	5	9%	7	13%	33	61%	9	17%	54	100%
Voogdijmaatregel	2	4%	0	0%	40	74%	12	22%	54	100%
(Jeugd)reclasseringstoezicht	24	44%	3	6%	23	43%	4	7%	54	100%
Gedragbeïnvloedende maatregel	0	0%	0	0%	41	76%	13	24%	54	100%
Andere jeugdstrafrechtelijke sanctie of maatregel	3	6%	0	0%	37	69%	14	26%	54	100%

Bij de meerderheid van de jongeren waarbij de ARIS door de RvdK is afgenomen, is er geen sprake (geweest) van een civiel- of strafrechtelijke maatregel; bij de jongeren waarbij de ARIS door de GI is afgenomen, is – logischerwijs – sprake van toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering.

Er was bij een deel van de jongeren sprake van een **(licht) verstandelijke beperking**:

(Licht) verstandelijke beperking	RvdK		GI's		Samen	
Nee, IQ is gemeten en is > 85	8	27%	3	13%	11	20%
Waarschijnlijk niet, volgt met succes onderwijs op vmbo-tl/mavo-niveau of hoger	7	23%	5	22%	12	22%
Mogelijk, IQ is gemeten en is > 70 en < 85	2	7%	3	13%	5	9%
Mogelijk, de uitslag van de SCIL geeft aan dat er mogelijk sprake is van LVB	1	3%	0	0%	1	2%
Ja, IQ is gemeten en is > 70 en < 85 én een beperkt sociaal aanpassingsvermogen	1	3%	3	13%	4	7%
Ja, IQ is gemeten en is < 70	0	0%	0	0%	0	0%
Onbekend	11	37%	10	39%	21	39%
TOTAAL	30	100%	24	100%	54	100%

Ondanks dat 29% van de jongeren afkomstig was van het praktijk- of speciaal onderwijs, was bij slechts 7% van de jongeren bekend dat er sprake was van een (licht) verstandelijke beperking; bij 40% was dit (waarschijnlijk) niet het geval. Bij 41% van de jongeren was onbekend of er sprake was van een (licht) verstandelijke beperking. Desalniettemin is de **SCIL** (Screener voor intelligentie en licht verstandelijke beperking) afgenomen bij slechts een beperkt aantal jongeren:

SCIL afgenomen	Ja		Nee		?		Totaal	
RvdK	5	17%	22	73%	3	10%	30	100%
GI's	0	0%	22	92%	3	13%	24	100%
Samen	5	9%	44	81%	6	11%	54	100%

Een groot deel van de jongere en hun ouders heeft **contact met de hulpverlening** (gehad):

Contact met hulpverlening	RvdK		GI's		Samen	
Jongere	23	77%	18	75%	41	76%
Ouders	17	57%	13	54%	30	56%
Andere gezinsleden	6	20%	3	13%	9	17%
Onbekend	0	0%	0	0%	0	0%

Soort hulpverlening	RvdK		GI's		Samen	
Ambulante hulp jongere	22	73%	15	63%	37	69%
Ambulante hulp ouder(s)	15	50%	9	38%	24	44%
Dagbehandeling jongere	0	0%	0	0%	0	0%
Residentiële behandeling jongere	4	13%	1	4%	5	9%
Anders, nl	1	3%	3	13%	4	7%
Onbekend	0	0%	0	0%	0	0%

Bij driekwart van de jongeren en ruim de helft van de ouders was en/of is er contact met hulpverlening. In veruit de meeste gevallen betrof dit ambulante hulp.

De jongeren en ouders/verzorgers is gevraagd in hoeverre **(aanvullende) hulp nodig** zou zijn:

Aanvullende hulp nodig?	ja voor jongere			ja voor ouder(s)/- verzorgers/gezin			nee			?		
	RvdK	GI's	Samen	RvdK	GI's	Samen	RvdK	GI's	Samen	RvdK	GI's	Samen
Vindt de jongere dat er (aanvullende) hulp nodig is?	10	3	13	4	1	5	16	17	33	0	3	3
	33%	13%	24%	13%	4%	9%	53%	71%	61%	0%	13%	6%
Vindt/vinden de ouder(s)/verzorgers dat er (aanvullende) hulp nodig is?	19	16	35	4	1	5	6	5	11	1	2	3
	63%	67%	65%	13%	4%	9%	20%	21%	20%	3%	8%	6%

Ongeveer driekwart van de ouders/verzorgers vond (aanvullende) hulp nodig, bij de jongeren zelf was dit slechts een kwart. Dit verschil tussen ouders/verzorgers en jongeren was bij de GI's groter dan bij de RvdK.

5.3 Gesprekken en andere informatiebronnen

De gesprekken konden zowel **face to face (FtF)** als **online** plaatsvinden. Soms werden jongere en ouder(s) **gezamenlijk** gesproken, soms **gescheiden** van elkaar. Soms werden alleen de ouder(s) of alleen de jongere gesproken. Zie voor de resultaten onderstaande tabel:

Gesprek met	RvdK		Gl's		Samen	
Jongere en ouder(s) apart offline	16	55%	9	38%	25	47%
Jongere en ouder(s) apart online	1	3%	2	8%	3	6%
Jongere offline en ouder(s) online	3	10%	1	4%	4	8%
Jongere online en ouder(s) offline	0	0%	0	0%	0	0%
Jongere en ouder(s) gezamenlijk online	2	7%	0	0%	2	4%
Jongere en ouder(s) gezamenlijk offline	4	14%	5	21%	9	17%
Alleen jongere offline	1	3%	5	21%	6	11%
Alleen jongere online	0	0%	1	4%	1	2%
Alleen ouder(s) offline	0	0%	1	4%	1	2%
Alleen ouder(s) online	1	3%	0	0%	1	2%
Onbekend/niet ingevuld	1	3%	0	0%	1	2%
Totaal	29	100%	24	100%	53	100%

Aparte gesprekken met jongere en ouder(s) vonden in 61% van de gevallen plaats, een gesprek met de jongere en ouder(s) gezamenlijk vond in 21% van de gevallen plaats. In de andere gevallen werden alleen de ouder(s) (4%) of alleen de jongere (13%) gesproken. De meeste gesprekken waren face to face (82%).

Er is ook gerapporteerd over de **duur van de gesprekken en het scoren** van de items:

De duur van	RvdK gemiddeld in min	Gl's gemiddeld in min	Gemiddeld in min
Gesprek met jongere	49	51	50
Gesprek met ouders	50	50	50
Gezamenlijk gesprek	60	60	60
Scoring instrument	19	19	19

De duur van aparte gesprekken met jongere en ouder(s) was gemiddeld 50 minuten per gesprek. Een gezamenlijk gesprek duurde gemiddeld 60 minuten. Het scoren van de items kostte de medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming en de Gl's gemiddeld 19 minuten.

Er is gevraagd naar de **gebruikte informatiebronnen** naast de gesprekken met de jongere en/of de ouder(s):

Geraadpleegde informatiebronnen	RvdK		Gl's		Samen	
Leerplichtambtenaar	19	66%	18	75%	37	70%
Proces-verbaal leerplicht	24	83%	5	21%	29	55%
School	22	76%	17	71%	39	74%
Dossier Raad voor de Kinderbescherming	13	45%	19	79%	32	60%
Anders	12	41%	6	25%	18	34%

Geen enkele informatiebron werd door iedereen geraadpleegd. Bij 'anders' is door raadsonderzoekers genoemd: wijkteam/hulpverlening (7), gezinsvoogd (1), voogd en mentor van de groep waar de jongere verblijft (2), jeugdreclassering (1) en politie (i.v.m. verdenking van diefstal; 1). Bij 'anders' is door GI-medewerkers genoemd: schoolmaatschappelijk werk (1), sociaal team (1), rapportage woongroep waar jongere verblijft (1) en voormalig therapeut (1).

Er is gevraagd **welke informatie bij Leerplicht opvraagbaar** was:

<i>Informatie opvraagbaar bij Leerplicht</i>	RvdK		GI's		Samen	
Eerder verzuim	22	76%	18	75%	40	75%
Zitten blijven	11	38%	6	25%	17	32%
Schoolwisselingen	19	66%	8	33%	27	51%
Anders	4	14%	0	0%	4	8%

Bij 'anders' is door raadsonderzoekers genoemd: 'huidige stand van zaken m.b.t. schoolgang (1), stand van zaken bij start onderzoek RvdK (1) en verloop inzet schoolmaatschappelijk werk voordat er proces-verbaal werd opgemaakt (1). Eén raadsonderzoeker meldt: "De leerplichtambtenaar was lastig te bereiken, waardoor ik in eerste instantie alleen het proces-verbaal had. Dit was in deze zaak uiteindelijk geen probleem doordat er veel andere informanten waren die veel van deze jongere afweten."

Mogelijk is niet door alle deelnemers aan de pilot bij de leerplichtambtenaar informatie opgevraagd omdat de benodigde informatie al in het proces-verbaal vermeld stond. De GI's kunnen de informatie meestal vinden in het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming en hebben vaak geen contact met de leerplichtambtenaar. Ondanks dat de vraag gaat over welke informatie *opvraagbaar* is, kan het zijn dat sommige medewerkers de vraag verkeerd geïnterpreteerd hebben en 'ja' hebben ingevuld hebben omdat er sprake van was van eerder verzuim, zitten blijven en/of schoolwisselingen.

5.4 Scoring risico- en beschermende factoren

De kern van ARIS 2.2 bestaat uit 33 risicofactoren verdeeld over vier domeinen: 1) school, 2) vrije tijd en vrienden, 3) thuis en 4) de jongere. Daarnaast is er per domein open ruimte om aanwezige beschermende factoren te vermelden: "Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim".

In verschillende tabellen in bijlage 6 staat weergegeven **hoe vaak er volgens de raadsonderzoeker en GI-medewerkers wel of niet sprake was van de verschillende risicofactoren**. In deze tabellen wordt eveneens aangegeven hoe vaak er bij een risicofactor 'onbekend' of niets is ingevuld. Verdeeld over de verschillende domeinen zijn de percentages als volgt verdeeld:

Wel/niet risico- factoren	School			Vrienden en vrije tijd			Thuis			De jongere			Totaal		
	ja	Nee	?)	ja	nee	?	ja	nee	?	ja	nee	?	ja	nee	?
RvdK	46%	49%	6%	46%	48%	6%	37%	61%	2%	47%	49%	4%	44%	51%	5%
GI's	38%	58%	5%	31%	65%	5%	29%	66%	5%	36%	56%	8%	34%	60%	6%
Samen	42%	53%	5%	39%	55%	6%	33%	63%	4%	42%	52%	6%	40%	55%	5%

*) Bij '?' gaat het om het percentage risicofactoren waarbij 'onbekend' of niets is ingevuld.

Bij ongeveer 40% van de risicofactoren hebben de professionals gekozen voor het antwoord 'ja' op de vraag of er sprake was van de betreffende risicofactor. Dit geldt voor de verschillende domeinen in redelijk gelijke mate, alleen bij het domein thuis ligt het percentage wat lager (33%). Verder zijn de percentages bij de RvdK hoger dan bij de GI's. Dit geldt voor alle domein en dan logischerwijs ook voor de totaalscores.

Dat de percentages bij de RvdK hoger zijn dan bij de GI's is opvallend, aangezien verwacht kan worden dat er bij de jongeren bij de GI's gemiddeld meer risicofactoren zijn. Het hebben van veel risicofactoren vormt immers een belangrijke reden om de jeugdreclasseringbegeleiding te adviseren. De kleine steekproef is mogelijk debet aan dit onverwachte verschil.

Het percentage risicofactoren waarbij 'onbekend' of niets is ingevuld, ligt rond de 5%. Onbekend betekent dat de professional niet weet of er sprake is van de risicofactor of geen keuze kan maken tussen 'ja' en 'nee'. De verschillen tussen de domeinen en tussen de raadsonderzoekers en de GI-medewerkers zijn hier verwaarloosbaar.

Dat de professionals weinig 'onbekend' of niets hebben ingevuld, kan er op duiden dat bij de meeste risicofactoren goed mogelijk was een keuze te maken tussen 'ja' en 'nee'.

De items waarbij relatief het vaakst onbekend is aangevinkt (7% of meer), zijn (zie bijlage 7):

- Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau (17%);
- Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager) (15%);
- Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen (9%);
- Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten (11%);
- Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen (7%);
- Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken (7%);
- Jongere is somber, voelt zich ongelukkig (9%);
- Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol (11%).

Er was ook ruimte om risicofactoren en beschermende factoren toe te voegen in open velden. Voor **extra risicofactoren** was er één open veld. Daar werden weinig risicofactoren toegevoegd:

Genoemde extra risicofactoren (open velden)	RvdK	GI's	Samen
Gemiddeld per ingevulde ARIS	0,73	0,42	0,59

De professionals hebben hier weinig risicofactoren toegevoegd, gemiddeld 0,59 per ingevulde ARIS.

Dat de professionals weinig risicofactoren hebben toegevoegd, kan er op duiden dat de meeste risicofactoren die volgens de professionals een rol speelden al in het instrument genoemd stonden.

In de ARIS was onder elk domein ruimte opgenomen voor **factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim**. De professionals konden hier zoveel factoren toevoegen als ze wilden, maar ook hier zijn weinig factoren toegevoegd:

<i>Gemiddeld aantal beschermende factoren</i>	RvdK	Gl's	Samen
School	0,73	0,42	0,59
Vrienden en vrije tijd	0,40	0,50	0,44
Thuis	0,67	0,33	0,52
De jongere	0,27	0,50	0,37
Overig	0,57	0,92	0,72
Totaal (gemiddeld per ingevulde ARIS)	2,23	2,17	2,20

In totaal zijn per ingevulde ARIS gemiddeld 2,2 beschermende factoren genoemd. Per domein werd er gemiddeld een halve beschermende factor genoemd. Dat is in vergelijking met het aantal aangekruiste risicofactoren zeer laag te noemen.

Mogelijke oorzaken voor het lage aantal genoemde beschermende factoren:

- Het kost meer moeite om een beschermende factor op te schrijven dan een risicofactor aan te kruisen.
- Bij de risicofactoren wordt de professional gevraagd of ze wel of niet aanwezig zijn, waardoor de professional bewust gemaakt wordt van de mogelijkheid van de betreffende factor. Bij beschermende factoren moet de professional zelf bedenken welke factoren mogelijk bescherming kunnen bieden. Aan sommige factoren wordt mogelijk anderszins minder snel gedacht.
- De risicofactoren tellen mee voor de uitkomst van het instrument, de beschermende factoren tellen niet mee. Mogelijk vinden sommige professionals het dan overbodig deze te vermelden.
- Bij sommige items waarbij een 'nee' is ingevuld, is mogelijk al sprake van een beschermende factor. Bijvoorbeeld: Een score 'nee' op het item "Jongere mist sociale contacten die steun bieden" betekent wellicht dat de jongere deze sociale contacten wel heeft en dat deze sociale contacten de jongere bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim. Mogelijk neemt de invuller dan niet de moeite om "Jongere heeft sociale contacten die steun bieden" op te schrijven als beschermende factor.

5.5 Verdeling van de uitkomsten en vergelijking met eigen inschatting

Bij de vaststelling van de grenswaarden tussen 'geen/weinig', 'enige' en 'veel' risicofactoren (en dus bij hoeveel factoren gesproken wordt van 'laag', 'midden' of 'hoog' risico), speelden bij de tweede versie van de ARIS een aantal overwegingen een rol (zie bijlage 3):

- de gewenste omvang van de groepen 'laag', 'midden', en 'hoog', bijvoorbeeld vanwege de acties die volgen op de uitkomsten;
- inhoudelijke overwegingen, zoals het aantal risicofactoren waarbij het inhoudelijk plausibel is om van een 'laag', 'midden' of 'hoog' risico te spreken.⁶

Voor de ARIS 2.2 is, op basis van de scores op de ARIS 1.0 uit de eerste pilot, gekozen voor de volgende grenswaarden (cut-offscores):

⁶ Helaas waren er nog geen gegevens bekend over hoeveel procent van de jongeren in combinatie met hoeveel en welke risicofactoren in herhaling valt m.b.t. schoolverzuim.

- laag risico: tot en met 8 risicofactoren;
- midden risico: van 9 tot en met 11 risicofactoren;
- hoog risico: vanaf 12 risicofactoren.

De jongeren bij wie de ARIS in de *eerste* pilot is afgenomen, waren volgens deze grenswaarden als volgt verdeeld over de drie risicogroepen: 32,5% van de jongeren heeft laag risico, 45% van de jongeren midden risico en 22,5% hoog risico.

Het **risico op toekomstig schoolverzuim** werd berekend met de *ARIS rekentool* (bijlage 2). Uit de uitkomsten op basis van 54 ingevulde rekentools komt het volgende beeld naar voren:

<i>Inschatting risico toekomstig schoolverzuim</i>	Laag		Midden		Hoog		Onbetrouwbaar		Totaal	
RvdK	3	10%	2	7%	22	73%	3	10%	30	100%
GI's	6	25%	5	21%	12	50%	1	4%	24	100%
Samen	9	17%	7	13%	34	63%	4	7%	54	100%

Bij de jongeren bij wie de ARIS is ingevuld door raadsonderzoekers, heeft 73% hoog risico, bij de jongere bij wie de ARIS is ingevuld door GI-medewerkers is dat 50%. Het gezamenlijke percentage van 63% jongeren met een uitkomst hoog risico is aanzienlijk hoger dan verwacht kan worden op basis van de vastgestelde grenswaarden. De gezamenlijke percentages voor jongeren met laag en midden risico (17% respectievelijk 13%) zijn aanzienlijk lager dan verwacht kan worden op basis van de vastgestelde grenswaarden. Bij voldoende representatieve groepen jongeren valt te verwachten dat de percentages uitkomsten 'laag risico', 'midden risico' en 'hoog risico' in de *tweede* pilot vergelijkbaar verdeeld zouden zijn met de verdeling bij de jongeren bij wie de ARIS in de *eerste* pilot is afgenomen. Van de jongeren uit de eerste pilot had volgens de in de ARIS 2.2. gekozen grenswaarden 32,5% 'laag risico', 45% 'midden risico' en 22,5% 'hoog risico'. Bij de tweede pilot was dit respectievelijk 17%, 13% en 63%. Dat het percentage jongeren met een risicoscore bij de Raad voor de Kinderbescherming hoger is dan bij de GI's is ook tegen de verwachting in.

Mogelijke verklaringen voor het grote verschil tussen de eerste en tweede pilot zijn:

- de relatief kleine steekproef in beide pilots, waardoor er verschillen zijn tussen *de groepen jongeren* uit de eerste pilot en tweede pilot. De leeftijds- en sekse-verdeling is in beide pilots redelijk vergelijkbaar. In vergelijking met de eerste pilot bevat de tweede pilot meer jongeren van het praktijkonderwijs, speciaal onderwijs, VMBO-B, VMBO-K, speciaal onderwijs en MBO-1 en zijn andere school/onderwijstypes juist minder vertegenwoordigd. In de tweede pilot zitten mogelijk meer jongeren met meer risicofactoren.
- de coronapandemie: de eerste pilot vond plaats tijdens de pandemie, de tweede pilot daarna. Mogelijk heeft de pandemie invloed gehad op de samenstelling van de steekgroep wat betref het aantal jongeren met veel of juist weinig risicofactoren.
- verschillen tussen de *professionals* uit de eerste pilot en tweede pilot. De professionals van de tweede pilot oordelen mogelijk sneller dat iets een risicofactor is.
- verschillen tussen de *focus van het instrument* in de eerste en de tweede pilot. In de eerste pilot was het instrument uitgebreider en werd bij een deel van de factoren gevraagd naar de 'risicokant' en de 'beschermende kant'. Bijvoorbeeld: als de jongere belang hechtte aan onderwijs/opleiding, werd dat geteld als beschermende factor, als de jongere geen belang hechtte aan onderwijs/opleiding, werd dat geteld als risicofactor. In de ARIS 2.2 werd bij de geformuleerde factoren alleen naar de risicofactoren gevraagd; er was open ruimte voor

beschermende factoren, maar daar is door de professionals zeer weinig gebruik van gemaakt.

Dat het percentage jongeren met een risicoscore bij de RvdK hoger is dan bij de GI's is mogelijk (ook te wijten aan de kleine steekproef).

Er is een vergelijking gemaakt tussen het aantal keer dat er volgens de professional sprake is van de verschillende risicofactoren in de eerste en tweede pilot. Uit de tabel in bijlage 7 blijkt het volgende:

- de risicofactoren zijn gemiddeld genomen in de tweede pilot veel vaker aangevinkt;
- bij de volgende risicofactoren is het percentage 'ja' in de tweede pilot 20% of hoger dan in de eerste pilot:
 - 'Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld' (aantal keren 'ja' was in de eerste pilot 20%, in de tweede pilot was dit 52%, dat wil zeggen 32% hoger);
 - 'Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs' (+23%);
 - 'Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs' (+20%);
 - 'Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)' (+51%);
 - 'Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis' (+42%);
- er zijn geen risicofactoren waarbij het percentage 'ja' in de tweede pilot 20% of lager is dan in de eerste pilot.

Op de vraag '**Sluiten de uitkomsten van het instrument aan bij het beeld over de jongere en [zijn/haar] omgeving** dat in het onderzoek naar voren is gekomen?' waren de antwoorden als volgt:

<i>Aansluiting bij het beeld over jongere en diens omgeving</i>	Ja		Nee		Niet ingevuld		Totaal	
RvdK	27	90%	3	10%	0	0%	30	100%
GI's	20	83%	2	8%	2	8%	24	100%
Samen	47	87%	5	9%	2	4%	54	100%

De meeste raadsonderzoekers (90%) en GI-medewerkers (83%) vonden dat de uitkomsten van het instrument aansloten bij het beeld dat over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen. (Deze vraag zat niet in de rekentool van de ARIS 1.0). De vijf medewerkers die vonden dat de uitkomst niet aansloot bij het beeld dat over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen, gaven de volgende toelichtingen:

- Risico is laag, het is maar 1 groot risico maar wel een hele moeilijke.
- De inschatting op herhaling wel. Alleen zou het meer bij de thuissituatie moeten zitten. Dat is erg zorgelijk.
- Hoewel er geen risicofactoren te zien zijn, is de kans op recidive hoog.
- De uitkomsten sluiten niet geheel aan. Het klopt dat er relatief weinig risicofactoren zijn bij deze jongen, maar het schoolverzuim houdt desondanks al heel lange tijd aan. Doordat er weinig risicofactoren zijn is het lastig de vinger erop te leggen wat er nodig is. Hulpverlening is weliswaar ingezet, maar het levert niet de gewenste resultaten op omdat onduidelijk blijft waar het in zit.
- Hoge risico's, terwijl ik van mening ben dat deze lager liggen gezien we niet meer terug naar school gaan.

Ten behoeve van de pilot is de deelnemers ook gevraagd naar **de eigen inschatting van het risico** op toekomstig schoolverzuim:

Eigen inschatting van het risico	Laag		Midden		Hoog		Niet ingevuld		Totaal	
RvdK	3	10%	2	7%	24	80%	1	3%	30	100%
GI's	4	17%	5	21%	12	50%	3	13%	24	100%
Samen	7	13%	7	13%	36	67%	4	7%	54	100%

Bij de eigen inschatting van de raadsonderzoekers en GI-medewerkers zien we, net zoals bij de uitkomsten van de ARIS, relatief veel 'hoog risico' (eigen inschatting 67%, uitkomst ARIS 63%) en relatief weinig 'laag risico' (eigen inschatting 13%, uitkomst ARIS 17%) en 'midden risico' (eigen inschatting 13%, uitkomst ARIS 13%).

Er is ook gekeken naar de **vergelijking van de eigen inschatting met de uitkomst ARIS**:

Vergelijking eigen inschatting met uitkomst ARIS	Hetzelfde		Lager		Hoger		Onbekend		Totaal	
RvdK	23	77%	3	10%	3	10%	1	3%	30	100%
GI's	15	63%	4	17%	2	8%	3	13%	24	100%
Totaal	38	70%	7	13%	5	9%	4	7%	54	100%

Gemiddeld schatten de professionals het risico op toekomstig schoolverzuim in 70% van de gevallen hetzelfde in als de uitkomst uit de ARIS. (Dit was in de eerste pilot 61%.) In 13% van de gevallen is de eigen inschatting lager. (Dit was in de eerste pilot 0%.) In 5% van de gevallen is de eigen inschatting hoger. (Dit was in de eerste pilot 39%.)

5.6 Beoordeling van de aannemelijkheid van de uitkomsten (indruksvaliditeit)

De deelnemers aan de pilot is na elke afname in het evaluatieformulier gevraagd in hoeverre (op een schaal van van 1 tot 10) zij de uitkomst **aannemelijk** vonden. Het gaat hier om de *indruksvaliditeit* (face validity): de mate waarin de deelnemer vond dat het instrument in zijn/haar ogen valide uitkomsten opgeleverd heeft. Deze vraag leidde tot de volgende scores:

Aannemelijkheid van de uitkomst op een schaal van 1-10	RvdK		GI's		Totaal	
3	1	3%	0	0%	1	2%
4	0	0%	1	4%	1	2%
5	1	3%	1	4%	2	4%
6	0	0%	1	4%	1	2%
7	3	10%	7	29%	10	19%
8	9	31%	8	33%	17	32%
9	8	28%	5	21%	13	25%
10	3	10%	1	4%	4	8%
Onbekend	4	14%	0	0%	4	8%
Totaal	29	100%	24	100%	53	100%
Gemiddelde score	8,12		7,63		7,88	

De gemiddelde score op een schaal van 1 tot 10 is 7,88. Dat was bij de eerste pilot met de ARIS 7,35. Het gemiddelde voor de raadsonderzoekers is iets hoger (8,12) dan voor de GI-medewerkers (7,63). Dat was bij de eerste pilot andersom (raadsonderzoekers: 7,07; GI-medewerkers: 8,09).

Bij de scores werden de volgende toelichtingen gegeven:

Toelichting bij scores 4:

Gecertificeerde instellingen:

- Jongen is inmiddels 18 jaar, dus kans op recidive is sowieso laag.

Toelichting bij scores 5:

Raad voor de Kinderbescherming:

- De jongere is niet verschenen en wilde niet meewerken. Hierdoor zijn er vermoedens, maar is de ARIS niet met hem besproken.

Gecertificeerde instellingen:

- Jongere is 18 jaar oud, dus niet meer leerplichtig en het doel is ook niet terug naar school. De risicofactoren scoren daarom erg hoog en is dus geen goede inschatting. Instrument lijkt alleen bruikbaar te zijn voor jongeren onder de 18 jaar waar het doel is om terug naar school te gaan.

Toelichting bij scores 6:

Gecertificeerde instellingen:

- Op basis van de aanwezige risico's kan ik volgen dat dit risico naar voren komt. Desondanks is dit een lastige zaak met langdurig en hardnekkig schoolverzuim dat eigenlijk niemand die betrokken is goed kan plaatsen.

Toelichting bij scores 7:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Een aantal duidelijk valide risicofactoren, echter ik miste er ook een aantal.

Gecertificeerde instellingen:

- Er is sprake van fors schoolverzuim. Risico was hoog en dat zou ik zelf ook inschatten. Uitkomst sluit aan bij deze casus.

Toelichting bij scores 8:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Kwam overeen met eigen inschatting.
- Uitkomsten komen overeen met eigen indruk.
- Risico- en beschermende factoren uit gesprekken komen overeen met uitkomsten instrument.
- Inschatting van mate van zorg en kans op herhaling komen overeen: hoog. Derhalve advies JR WSG met deels onvoorwaardelijke werkstraf.

Gecertificeerde instellingen:

- In combinatie met eigen inschatting krijg ik een goed beeld. Mooi dat de scores op de verschillende domeinen op het laatst nog worden herhaald.

Toelichting bij scores 9:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Risicofactoren uit het instrument komen ook in gesprekken naar voren.
- Komt overeen met mijn indruk na de gesprekken.

Gecertificeerde instellingen:

- Op basis van de feitelijkheden is de uitkomst helder. Alleen in deze specifieke situatie speelt er een risicovolle relatie met grote negatieve invloed. Dat komt niet uit het instrument en daar is dus dan de inschatting ook niet naar.
- De uitkomsten komen overeen met de eigen inschatting.

Toelichting bij scores onbekend:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Jongere laat op leefgebieden weinig tot geen risico zien. Terwijl de kans op recidive hoog is omdat jongere echt niet gemotiveerd kan worden om naar school te gaan.

De opmerkingen gaan over het overeenkomen van de uitkomsten met de eigen inschatting van de professional. Daarnaast komen enkele mogelijke oorzaken naar voren voor de verschillen tussen de eigen inschatting en de uitkomsten. Een paar keer wordt genoemd dat het perspectief van de jongere (18 jaar) niet meer terug naar school is, maar werk. Twee keer wordt genoemd dat er sprake is van relatief weinig risicofactoren, maar dat de paar factoren die spelen zo'n sterk invloed hebben dat het risico op basis daarvan volgens de professionals hoog is.

5.7 Moeilijk in te vullen en te scoren onderdelen/items

Op de vraag '**Welke onderdelen/items waren moeilijk in te vullen en te scoren?**' kwamen de volgende antwoorden:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Lijst niet samen ingevuld maar n.a.v. gesprek met ouders en jongere. Door de negatieve vraagstelling is het niet een instrument dat energie/positiviteit geeft in het gesprek.
- Vragen rond school: Betreffende jongen is ruim 18 jaar oud en zit niet meer op school, maar heeft van mei t/m okt 2023/half jaar gewerkt. Op basis van de ervaringen op school in de periode vanaf het voortgezet onderwijs scoort jongere 5 risicofactoren en komt het totaal op Hoog (zoals aangehouden in bijgestuurde rekentool). Op basis van de werkomstandigheden (vragen school vertaald naar werk) van het afgelopen half jaar dan scoort jongere 2 risicofactoren. Het totaal komt dan niet uit op Hoog maar op Midden (heb dit dus niet zo aangehouden in de bijgestuurde rekentool). Vraag: wat is dan wijs om zuiver te meten? De oude schoolsituatie van langer dan een jaar geleden of de huidige werksituatie van het afgelopen half jaar.....?
- Ik vind het soms lastig om de beschermende factoren in te vullen onder het domein, ik zou juist willen toelichten welke risico's wij zien en waardoor ja/nee is gescoord.
- Sociale media gebruik en psychische problematiek ouders, omdat ik dit niet echt heb uitgevraagd. Drugsgebruik lastig omdat ouders en jongere daarover van mening verschillen.
- De onderdelen over de jongere zelf: zijn vrije tijd, gevoel van onveiligheid op school.
- Domein thuis: heeft jongere last van scheiding?
- Trauma-gerelateerde klachten. Ik vermoed het wel, maar dit kunnen we vaak niet onderzoeken in ons onderzoek. Dan blijft het bij vermoedens.
- Er staan negatieve ontkenningen in, zoals: Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis
- Taakgerichtheid op school, focus.

Gecertificeerde instellingen:

- Psychische gezondheid van ouders, wanneer er sprake is van verwaarlozing, m.n. emotionele verwaarlozing, omdat de belastbaarheid van ouders t.o.v. de opvoeding dan minimaal is.
- De factoren die bescherming bieden. Bij de LIJ komen deze automatisch naar voren, hier moeten we ze zelf invullen.
- Overige factoren, omdat veel al terug komt in de eerdere items.
- De vragen waarbij en/of wordt gebruikt. Hierdoor mist nuance. Bijvoorbeeld: opstandig, agressief en/of delinquent gedrag. (2x)
- Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest.
- Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding.

- Wat hij van school vond. Jongere gaat al 2 jaar niet meer naar school en er is ook geen contact met school mogelijk. Ik kon deze vragen beantwoorden omdat er in die tijd dat hij op school zat een uitgebreid onderzoek is geweest.
- Scheiding ouders.
- Resultaten van eerder onderwijs (jongere gaat al langere tijd niet naar school)
- Overige factoren. Deze moet je zelf invullen en scoren. Dit was onduidelijk en een beetje raar.
- Het onderdeel waar je zelf iets mag invullen en de risico mag neerzetten op ja en nee vind ik een beetje apart en onnodig. Gaat over overige factoren waardoor niet naar school toe gaan.
- Ik vind bij het stukje bescherming bieden lastig om daar wat neer te zetten. Zou fijn zijn als er hier voorbeelden bij komen te staan.

Bij de RvdK is zeventien maal (van de 29) niets ingevuld, drie maal 'Geen van de domeinen of vragen waren lastig in te vullen.' Bij de GI's is elf maal (van de 24) niets ingevuld, twee maal 'geen'. Er springt niet duidelijk één domein of één item uit dat moeilijk in te vullen is. Door de professionals die wel iets missen, worden enkele inhoudelijke onderwerpen genoemd die gemist worden. Maar hierbij zijn er geen onderwerpen die er duidelijk uitspringen omdat ze vaak worden genoemd. Wel wordt vaker genoemd dat de items met een 'en/of' in de formulering moeilijker te scoren zijn vanwege het missen van nuance. Ook wordt genoemd dat men de negatief gestelde items lastig vindt in verband met de dubbele ontkenning die ontstaat bij het invullen van 'nee' en dat men (voorbeelden van) beschermende factoren mist. Dit zijn punten die ook tijdens de instructiebijeenkomsten door veel professionals naar voren zijn gebracht.

5.8 Wensen en suggesties ter verbetering

Op de vragen 'Wat zijn jouw wensen en **suggesties ter verbetering** van de **interviewvragen, items en/of antwoordmogelijkheden?**' en 'Wat zijn jouw wensen en suggesties ter verbetering van de **scoringsinstructies?**' kwamen de volgende reacties:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Het is mij eigenlijk niet bekend wat te doen in het geval van gescheiden ouders. Voor welke ouder vul je de rekentool dan in?
- Of de jongeren een baantje heeft, middelengebruik, vaardigheden.
- Bij domein thuis mis ik vragen over ouder-kind relatie.
- Ondersteunend netwerk uitvragen.
- Bij enkele vragen zou ik toch de extra mogelijkheid fijn vinden: niet waar/beetje waar/zeker waar/onbekend. Bijvoorbeeld bij item 10: Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten (bij de ene docent wel en andere niet bijv.). Bij 28: jongere voelt zich somber, ongelukkig. (5x)
- Er zijn maar twee vakjes voor eigen in te brengen risicofactoren, het zou fijn zijn om daar meer ruimte te hebben.
- Bij wat "Vindt/vinden de ouder(s)/verzorger(s) dat er (aanvullende) hulp nodig is"? kun je nu enkel kiezen voor hulp voor jongere of hulp voor ouder(s). Wat als ouder aangeeft hulp voor jongere en ouders?
- Ook hier mis ik de nuancemogelijkheid "mogelijk", er zijn veel vermoedens maar niets is zeker
- Bij bepaalde vragen ontbreekt het aan nuancemogelijkheden bijvoorbeeld bij vraag 5. De situatie is niet altijd even eenduidig.
- Verder: vraag 'jongere wordt op school gepest' interpreteer ik als een vraag in de tt. niet in de vt. Mocht dit wel van belang zijn in de weging dan de vraag aanpassen in bijv.: 'jongere is in het verleden op school gepest?'
- Irritant dat je niet zelf kan typen en steeds Nee/Ja moet selecteren.

Gecertificeerde instellingen:

- Bij jongere kan ik scoren op 'ja' of 'nee'. Ik mis de optie 'soms'.
- Ik mis de optie 'reisafstand van huis naar school is erg ver (meer dan een uur reizen)'.

- Schoolverleden ouders, bv opleidingsniveau, diploma.
- Positief stellen i.p.v. negatief.
- Is/was er ten behoeve van de jongere contact met hulpverlening?
- Geen en/of vragen meer, daardoor was het lastig een antwoord te geven, bv bij opstandig, agressief en/of delinquent gedrag. Dit meisje is nl wel opstandig maar vond delinquent niet passend.
- En/of vragen uit elkaar trekken in meerdere vragen.
- Veel negatief gestelde vragen, het heeft mijn voorkeur te positief te stellen (bv. Jongere heeft (ipv mist) sociale contacten die steun bieden. (2x)
- Wordt gepest / is in het verleden gepest: wanneer telt dit nog?
- Daginvulling en werk toevoegen. Deze onderdelen mis ik en zijn ook van toepassing op het gebied van schoolverzuim. Niet iedere jongere gaat of wil terug naar school toe.
- Daginvulling breder trekken.
- Je kan bij hulp alleen maar kiezen in lopend of afgesloten. Maar mijn ervaring is dat juist met schoolverzuimzaken heel veel zorg er al is in gezet en is afgesloten. En het geeft denk ik wel een beter beeld.
- NVT als aparte optie (bijv. bij vraag eerdere schoolresultaten).
- Werk of dagbesteding.
- Hoe moet je de scoring doen bij 18-jarige die waarschijnlijk niet meer terug naar school gaat?
- Score is erg fijn. Bij 18+ zaken komt er echter een hoog risico uit, terwijl ik van mening ben dat dit niet altijd het geval is. Vooral als het doel niet meer is terug naar school.

Er wordt deels op dezelfde punten gewezen als bij de eerdere vragen: rekening houden met het feit dat voor sommige jongeren als toekomstperspectief geldt werk in plaats van terug naar school, de items met een en/of in de formulering opsplitsen in twee items en negatief getelde items ombuigen in positieve formuleringen in verband met de dubbele ontkenning die ontstaat bij het invullen van 'nee'. Meerdere keren wordt genoemd dat het bij sommige items prettig zou zijn/nodig is dat er behalve de opties van 'ja' en 'nee' ook een tussenoptie zou komen zoals 'soms' of 'enigszins'.

Op de vraag 'Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS? Zo ja welke?' kwamen de volgende reacties:

Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS 2.2?	RvdK		GI's		Samen	
Ja	8	28%	13	54%	21	40%
Nee	11	38%	10	42%	21	40%
Niet ingevuld	10	34%	1	4%	11	21%
Totaal	29	100%	24	100%	53	100%

Raad voor de Kinderbescherming:

- Specifieke vragen over geestelijke gezondheid.
- Vragen zoals in de LIJ rond seksueel misbruik (in LIJ RITAX A/B: 6.11,6,12,16,13a). (5x)
- Ruzie thuis.
- Band met ouders/andere gezinsleden.
- Hoe de jongere staat tegenover hulpverlening, of jongere zich daarvoor openstelt of het uit de weg gaat.
- Of de jongeren een baantje heeft.
- Middelengebruik.
- Vaardigheden.
- Bij domein thuis mis ik vragen over ouder-kind relatie.
- Ik mis een stukje over het wel/niet aangaan van hulpverlening die nodig is. Dit is een groot onderdeel in mijn beantwoording, doordat dit maakt dat het echt problematisch wordt.
- Mogelijke verstandelijke beperking bij ouders.
- Een verschil maken tussen alcohol/drugs gebruik an sich (weinig, middelmatig, veel) en alcohol/drugsverslaving. Meisje in dit onderzoek gebruikt wel, maar geen verslaving of dat dat de reden is van het schoolverzuim.

Gecertificeerde instellingen:

- Bij het keuzemenu voor maatregelen mis ik een vakje met 'raadsonderzoek (voor ots/muhp) loopt momenteel'.
- Bij item 'Is de SCIL afgenomen?' mis ik de optie 'mogelijk, maar is niet gemeten'.
- Item 24 is mooi, maar ik mis nog een item met 'Er is sprake van LVB bij ouder/opvoeder'.
- Bij item 28, 'jongere is somber' mis ik de optie 'soms'.
- Opleidingsniveau ouders, wat doen zij overdag?
- Schoolgeschiedenis ouders en andere kinderen in het gezin. Daginvulling ouders.
- Bij thuis: schoolgang andere (inwonende) kinderen, schoolverleden ouders, of ouders daginvulling hebben Schoolgeschiedenis ouders ontbreekt en zegt vaak wel veel over de jongere zelf en houding ouders t.o.v. verzuim/ school en verwachtingen jongere. (2x)
- Gediagnosticeerde stoornissen.
- Bij 'Thuis' mistte ik het invullen dat een van de ouders (recentelijk) is overleden. Dit heeft namelijk een grote impact op de jongere.
- Al genoemd bij instructie. Aandacht voor middelengebruik, vaardigheden, coping.
- Werk en daginvulling.
- Daginvulling.
- Ik mis toekomstperspectief. Ik heb veel jongeren die vrijstelling willen voor school en graag willen gaan werken.
- Daginvulling en verder toekomstperspectief, zoals werk mis ik.

Bij de RvdK is (van de 29 keer) 11 maal 'nee' en 10 maal niets ingevuld' Bij de GI's (van de 24 keer) 10 maal 'nee' en 1 x niets ingevuld. Bij professionals die wel onderwerpen of vragen misten, springt er niet duidelijk één onderwerp uit dat gemist wordt. Onderwerpen die enkele keren genoemd worden, zijn schoolgeschiedenis/opleidingsniveau ouders (4x), vragen zoals in de LIJ rond seksueel misbruik (in LIJ RITAX A/B: 6.11,6,12,16,13a). (5x)

Op de vraag 'Hoe was het om de **rekentool** (Excelbestand) te **gebruiken**?' kwamen de volgende reacties.

Gebruik rekentool	RvdK		GI's		Samen	
Makkelijk en handig	21	72%	16	67%	37	70%
Neutraal	5	17%	5	21%	10	19%
Moeilijk en onhandig	0	0%	1	4%	1	2%
Niet ingevuld	3	10%	2	8%	5	9%
Totaal	29	100%	24	100%	53	100%

Raad voor de Kinderbescherming:

- Op zich duidelijk, alleen gaf hij bij mij snel een error als ik bijvoorbeeld de N van 'Nee' of de J van 'Ja' intypte. Dan moest ik het toch via het pijltje doen en dat kan misschien makkelijker.
- Ik vul het nu achteraf in, omdat ik het niet gewend ben om te gebruiken als wegingsdocument. Makkelijk in te vullen.

Gecertificeerde instellingen:

- Wat mij betreft heel handig om in te vullen.
- Ik hoop dat het bij JBN in het WIJZ komt, zodat de uitkomsten ook in de rapportage kunnen worden opgenomen.
- Prima voor de pilot, maar bij doorontwikkeling zou het mooi zijn als het ook in WIJZ gehangen kan worden als scoringsinstrument en dan lijkt Excel me niet handig/mooi.
- Het is lastig om het juiste vakje bij het juiste nummer te zien. Het zou fijn zijn als er ook nummer bij de vakjes staan.
- Layout verdient aandacht.
- Makkelijk en overzichtelijk om in te vullen.

Overwegend vinden de raadsonderzoekers en GI-medewerkers de rekentool in Excel goed werken en werkbaar zolang er geen digitale versie van de ARIS is. Wel is er de wens tot integratie van de uitkomsten in het bestaande raadsrapport/plan van aanpak.

Op de vraag ‘Welke **verbeterwensen** heb je voor de ARIS?’ kwamen de volgende reacties:

Raad voor de Kinderbescherming:

- Ik zou aan het einde van het instrument onderscheid maken tussen of het instrument aansluit bij de algehele inschatting (laag/midden/hoog) en hoe de inschatting is per domein. Want ik had nu bijvoorbeeld dat ik het eens was met de algehele inschatting maar dat ik de verdeling per domein niet aan vond sluiten. Daarnaast zou ik een soort percentage (of misschien in een balkje (zoals het LIJ) of in kleuren van ernst) aangeven bij de domeinen en hoeveel risicofactoren daarin voorkomen. Nu moet je zelf uitrekenen of het veel risicofactoren zijn (3 van de 7, of 8 van de 15 bijvoorbeeld).
- Eigenlijk alleen dat het werkbaarder is hoe deze info in het GOM rapport te verwerken
- Reeds eerder aangegeven
- Ik heb in mijn rapport niet de vragen gebruikt zoals jullie die voorstellen vanuit de ARIS. Dit komt doordat deze zaak voornamelijk in de civiele problematiek lag, waardoor ik de GOM-vragen in de beantwoording passender vond.

Gecertificeerde instellingen:

- Minder vragen, korter.
- Geen op dit moment.
- Ik vond de ARIS een heel mooi en handig middel om het gesprek aan te gaan over het verzuim. Het leidt je langs de juiste onderwerpen en vragen om te stellen. Ik ben heel positief!
- Dat vind ik lastig. Deze situatie is zo specifiek, maar maakt wel dat het instrument hier eigenlijk niet geschikt voor is om dan nog goed te kunnen meten. Zou echter ook niet weten welke vragen dan helpend kunnen zijn. Daarnaast denk ik niet dat dit veel voorkomend is, dus is het dan reëel om er aanpassingen voor te willen doen?
- Lijst niet met ouders en jongere besproken, info uit gesprekken gehaald. De lijst is niet geschikt om 1 op 1 met jongere/ouders te bespreken en in te vullen. Te negatieve formulering van de vragen. Aanpassen van de vragen (en/of) eruit. Het is wel een korte en krachtige lijst en er komt een duidelijke uitkomst uit.
- Fijn dat er nu een tool is die wel een score berekent. Mooie korte vragenlijst die duidelijk ook gelinkt is aan het LIJ. (2x)
- Ik heb zelf heel veel 18+ zaken waar het doel niet meer is om terug naar school toe te gaan. Het zou fijn zijn als hier rekening mee gehouden kan worden. Want nu komt er een hoog risico uit, terwijl dit niet het geval meer is.
- Bij deze casus moet de jongere nog terug naar school en is er geen sprake van werk of dagbesteding wat het makkelijker maakt om dit instrument in te vullen.

6 Eindevaluatie door deelnemers aan de pilot

6.1 Inleiding

Er zijn achttien eindevaluatieformulieren ontvangen: acht van raadsonderzoekers en tien van medewerkers van de GI's (6 x regionale GI's en 4x WSS JB&JR). De achttien indieners van deze formulieren hebben in totaal 46 maal de ARIS afgenomen, gemiddeld 2,6 ARIS per deelnemer. Van de overige zeven deelnemers die tijdens de pilot de ARIS hebben afgenomen, zijn geen eindevaluatieformulieren ontvangen. Deze deelnemers hebben de ARIS minder vaak afgenomen: samen 8 keer, gemiddeld 1,1 ARIS per deelnemer. Er zijn geen signalen of redenen om aan te nemen dat de zeven deelnemers die geen eindevaluatie hebben ingestuurd veel positiever of negatiever over de ARIS zijn dan de deelnemers die wel een eindevaluatie hebben ingestuurd.

Hieronder worden uitkomsten uit de achttien ontvangen eindevaluatieformulieren weergegeven.

6.2 Waardering en meerwaarde van de ARIS

De pilotdeelnemers werd gevraagd een waardering te geven voor verschillende aspecten van de ARIS. Hieronder de resultaten en de toelichtingen.

De gemiddelde waardering de **instructieochtend** voor het gebruik van de ARIS (op een schaal van 0 tot 10) is 8,0. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS eveneens 8,0.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) de instructieochtend voor het gebruik van de ARIS?	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	7,8	8,3	8,0	8,0

De gemiddelde waardering van **het gebruik van de ARIS** (op een schaal van 0 tot 10) is 7,4. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS ook 7,4.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) het gebruik van de ARIS?	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	7,4	7,3	7,6	7,4

Bij de cijfers werden de volgende toelichtingen gegeven:

Raadsonderzoekers:

- Handig als leidraad voor het gesprek.
- Ik kan er mee uit de voeten, maar voel zelf geen voordeel van deze t.o.v. de reguliere aanpak.
- Goed toepasbaar.
- Het dekt niet altijd genoeg de lading. Het is een stuk genuanceerder vaak bij schoolverzuim.
- Het was even wennen, maar geeft wel een goed zicht op zowel de risico- als de beschermende factoren.

Medewerkers regionale GI's:

- Ik ben tevreden en geef een 8.
- Het is fijn om specifiek een risicotaxatie-instrument te hebben voor schoolverzuim zaken.
- Werkt sneller, invullen kost minder tijd dan huidige instrument. Minder uitvoerige risicotaxatie.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Duidelijk overzicht, goede vragen, gebruiksvriendelijk.

De gemiddelde waardering van **de helderheid en hanteerbaarheid van de interviewvragen en score-instructies** uit de handleiding (op een schaal van 0 tot 10) is 7,7. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS 7,6.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) de helderheid en hanteerbaarheid van de interviewvragen en score-instructies uit de handleiding?	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	7,6	7,7	7,8	7,7

Bij de cijfers werden de volgende toelichtingen gegeven:

Raadsonderzoekers:

- Vragen zijn helder, echter heb ik tijdens het gesprek niet alle interviewvragen afgenomen omdat dit zorgt voor een heel statisch gesprek.
- Interviewvragen heb ik niet gebruikt.

Medewerkers regionale GI's:

- De tool is duidelijk en makkelijk in te vullen.
- Heldere toelichting.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Makkelijk en overzichtelijk in te vullen.

De gemiddelde waardering van **de helderheid van de uitkomsten** (op een schaal van 0 tot 10) is 7,7. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS 7,6.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) de helderheid van de uitkomsten (de opsomming van risicofactoren en de inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim)?	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	7,5	7,7	8,0	7,7

Bij de cijfers werden de volgende toelichtingen gegeven:

Raadsonderzoekers:

- Gaf wel enige richting, al vond ik het niet altijd volledig.

Medewerkers regionale GI's:

- Problemen kunnen heel divers zijn en daardoor niet te 'vangen' in 1 factor.
- De uitkomsten zijn helder, desondanks kwamen ze bij mij niet altijd overeen met mijn eigen inschattingen.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Duidelijk dat er risico's uitkomen.

De gemiddelde waardering van **de aannemelijkheid van de uitkomsten** (op een schaal van 0 tot 10) is 7,8. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS 6,6.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) de aannemelijkheid van de uitkomsten? (Het gaat hier om de <i>indruksvaliditeit</i> (face validity): de mate waarin gebruikers veronderstellen dat de meting valide is/het instrument in hun ogen valide uitkomsten oplevert.)	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	8,1	7,7	7,5	7,8

Bij de cijfers werden de volgende toelichtingen gegeven:

Raadsonderzoekers:

- Compleet beeld op basis waar van er een terechte score wordt gegeven.
- Gaf wel enige richting, al vond ik het niet altijd volledig.
- De uitkomsten kwamen goed overeen met het beeld dat vanuit het onderzoek naar voren gekomen is.

Medewerkers regionale GI's:

- De uitkomsten zijn helder, desondanks kwamen ze bij mij niet altijd overeen met mijn eigen inschattingen.
- Indruk is dat de uitkomst meestal zal kloppen.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Bij schoolverzuimzaken onder de 18 jaar waar de jongere terug naar school moet, is de ARIS goed in te vullen. Wanneer er een uitstroom naar werk is of 18+, is de inschatting te hoog en klopt dit niet met de ingezette lijn. Hierdoor zijn de uitkomsten in mijn ogen niet helemaal valide.

De gemiddelde waardering van **de bruikbaarheid van de uitkomsten** (op een schaal van 0 tot 10) is 7,1. (Dit was bij de eerste pilot met de ARIS 7,2.)

Hoe waardeer jij (op een schaal van 0-10) de bruikbaarheid van de uitkomsten, bijvoorbeeld ten behoeve van bepaling van de aanpak / factoren waar de aanpak zich op moet gaan richten?	RvdK	GI's	WSS JB&JR	Tot
	6,9	7,0	7,8	7,1

Bij de cijfers werden de volgende toelichtingen gegeven:

Raadsonderzoekers:

- Bij de LIJ zegt de score in elk geval nog iets over de effectiviteit van het uitzetten op een maatregel. Dat heeft deze score niet. Het vat enkel samen wat je eigen bevindingen zijn en voegt niets toe voor mij.
- Dit heb ik niet hierop gebaseerd.
- Het is goed bruikbaar, echter werd het me nog niet geheel helder wat ingezet moet worden om het risico te beperken zoals bij het LIJ (JR of taakstraf).

Medewerkers regionale GI's:

- Het is niet toereikend om tot een goede analyse te komen. Hiervoor vindt ik de wegingslijst risicofactoren schoolverzuim meer geschikt.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Risico geeft een goed beeld. Fijn dat we kunnen inzien laag, midden of hoog. Doel is vaak al duidelijk, hier heb je niet de Ritax voor nodig. Het biedt geen oplossing waaraan er gewerkt moet worden zoals de LIJ.

Deelnemers werd ook gevraagd: **‘Wat is de meerwaarde van de ARIS ten opzichte van het instrument/rapport dat nu gebruikt wordt bij schoolverzuimzaken?’**

Hierop kwamen de volgende antwoorden:

Raadsonderzoekers:

- Het is een vaste leidraad voor het gesprek, terwijl je nu op basis van de risico-uitspraak in gesprek gaat met jongere en ouders.
- Structuur in gesprek, onderlegger voor gesprek, alle leefgebieden komen aan bod.
- Ik zie geen meerwaarde. Ik kan me voorstellen dat het misschien harmonisering oplevert. De complexiteit van schoolverzuimzaken is naar mijn oordeel moeilijk te vatten in een gestandaardiseerde vragenlijst.
- Dat er ook gewerkt kan worden met een vergelijkbare objectieve soort DRP.
- Dat er überhaupt een instrument is. Voorheen gebruikte ik geen GOM.
- Als het goed werkt en volledig is, zou het tijd schelen.
- Ik heb twijfels of het een meerwaarde heeft. Het heeft in mijn onderzoeken enkel een bevestiging gegeven van wat RO en GD vonden. Het heeft geen andere uitkomst gehad wat invloed zou hebben op het strafadvies. Het kwam elke keer overeen.
- ARIS biedt sneller zicht op de risicofactoren. Het rapport dat nu gebruikt wordt, is wat vrijer waarbij mogelijk informatie wordt meegenomen die niet altijd relevant is. Dit laatste kan in sommige gevallen ook wel handig zijn.

Medewerkers regionale GI's:

- We hebben nu een heel slecht formulier, waarin je alleen risico gebieden in kan vullen er komt verder niets uit. De ARIS is dus een grote verbetering.
- Het instrument wat wij nu gebruiken is in zijn geheel gericht op civiele zaken. Dat maakt de ARIS wat mij betreft veel passender.
- Het is sowieso een meerwaarde omdat er nu nog helemaal geen dergelijke instrument wordt gebruikt.
- De verbetering is dat er een score uit komt. Die zal vaak kloppend zijn. De analyse/uitwerking is echter net zo belangrijk, omdat je van daaruit een plan van aanpak opstelt, de doelen formuleert/toelicht etc. Goed om apart aandacht te hebben voor (verwachte) houding t.a.v. begeleiding/verwachte responsiviteit.

- De vragen zijn meer helder en gestructureerder gesteld en er komt een uitkomst uit, bij de risicobox ontbreekt dit. Het geeft een helderder antwoord op wat de factoren zijn die meespelen in het verzuim.
- Onderbouwing en even een moment van verkenning en stil staan bij de onderbouwing en wat een plan kan zijn op basis van de gegevens die dan heel kort en duidelijk middels de ARIS naar voren komen.

Medewerkers WSS JB&JR:

- WIK gaat vaak erg over onveiligheid en door de ARIS is dit een stuk minder. Het richt zich echt meer op schoolverzuim.
- Specifiek gericht op JR en schoolverzuim. Dit is meer passend dan de WIK.
- Meer uitgebreid, beter toepasbaar op schoolverzuim.
- Dit instrument is heel goed toegespitst op schoolverzuim, er zitten hele belangrijke vragen in over schoolvoortgang en schoolervaringen van jongeren.

6.3 Knelpunten en verbeter suggesties

Er waren diverse open vragen over knelpunten en verbeter suggesties. De vragen en antwoorden worden hieronder integraal weergegeven.

Het antwoord op de vraag ‘**Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS? Zo ja welke?**’ was 9 maal ja en 9 maal nee.

Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS	Nee	Ja
Raadsonderzoekers	4	3
Medewerkers regionale GI's	2	3
WSS JB&JR	1	3
Samen	7	9

De toelichting bij ‘Zo ja, welke?’ was als volgt:

Raadsonderzoekers:

- LVB bij ouders/ LVB of psychiatrische/lichamelijke problematiek bij brusjes.
- In evaluatie al aangegeven.

Medewerkers regionale GI's:

- In evaluatie al aangegeven.
- Risicofactoren die bij school liggen, meer uitgebreide (verdiepende) analyse van risicofactoren die van invloed zijn.
- Rol ouders.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Daginvulling en werk. Dit omdat soms de uitstroom naar dagbesteding of werk is. Daarnaast zijn er ook jongeren met een bijbaantje.
- Al doorgegeven via de evaluatieformulieren na een ingevulde ARIS.
- Mogelijk meer stilstaan bij gamen en online wereld. En ook dat ik ergens kwijt kan welke hulpverlening allemaal in het verleden heeft gespeeld, maar dat ik ook de huidige hulpverlening kan noteren.

Op de vraag ‘**Welke vragen zijn dubbelop of overbodig** voor de rol/taak van jouw instelling?’ kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Er zijn vragen waarvan je het antwoord al in de melding leest, maar dit vormt geen probleem.
- Reeds eerder aangegeven (in de training en in evaluatieformulier).

Medewerkers regionale GI's:

- De vraag of de jongere een denker of doener is mag er van mij uit.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Sommige vragen vallen zo uit de lucht. Bijvoorbeeld de vraag of je ouders gescheiden zijn. Vaak speelt dit wel, maar ik mis van te voren een ja-nee vraag. Als het niet van toepassing is, is het risico natuurlijk ook laag en dat scheelt.

- Geen.

Op de vraag **‘Welke items leveren bij het verzamelen van informatie en/of de scoring problemen op?’** kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Reeds eerder aangegeven.
- Bij enkele vragen zou ik toch de extra mogelijkheid fijn vinden: niet waar/beetje waar/zeker waar/onbekend. Bijvoorbeeld bij item 10 (Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten; bij de ene docent wel en andere niet) en bij item 28 (jongere voelt zich somber, ongelukkig).

Medewerkers regionale GI's:

- Volgens mij geen een.
- NVT.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Geen.

Op de vraag **‘Wat zijn andere knelpunten en verbeter suggesties?’** kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Het zou mooi zijn wanneer er gedragsinterventies aan de uitkomsten van de ARIS kunnen worden gekoppeld.
- Ik begrijp dat het nu een rekentool was, maar als invulmodel vond ik het niet lekker lezen.

Medewerkers regionale GI's:

- Zie evaluatieformulieren.
- Zoals beschreven kwamen de uitkomsten niet altijd overeen met de werkelijkheid, maar hoe je dat anders zou kunnen krijgen weet ik niet. Iedere zaak is toch weer anders en dat maakt dat je dit zal blijven houden denk ik.
- Tussentijdse aanmoediging in vorm van bij elkaar komen en scherp houden had mij mogelijk geholpen om prio op de ARIS te zetten. Nu vanwege mijn werkzaamheden binnen de GI ging meer de aandacht uit naar het primaire proces i.p.v. deelname aan de pilot.

Medewerkers WSS JB&JR:

- 18+ zaken zijn niet fijn om in te vullen. Vaak blijft risico erg hoog, terwijl de zorgen minder zijn en de lijn richting werk al is uitgezet. Ik vind de 'overige factoren', waar je 2 punten neer kan zetten, erg onduidelijk. Dat je daar iets kan neerzetten is wel fijn, maar dat je daar dan ook weer een risico moet aangeven, wat ook wel begrijpelijk is, maar niet altijd, maakt het weer lastig. Voor nu zou ik niet zo snel een oplossing hebben, maar hier mag van mij nog wel naar gekeken worden. Voorbeelden omtrent dit gedeelte zou ook fijn zijn. Net als bij overige factoren die bescherming bieden. Vragen hierover zijn erg algemeen. Zou fijn zijn als je hier bepaalde dingen zou kunnen aanvinken.

Op de vraag **‘Hoe verhouden de ervaringen met de ARIS zich tot de verwachtingen vooraf over de ARIS?’** kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Positief.
- Het was minder complex dan verwacht.
- Zoals verwacht, voor mij persoonlijk vooral hulpmiddel bij het rapporteren.
- Overeenkomstig.
- Ik had er misschien iets meer van verwacht.
- Ik verwachtte aanvankelijk een LIJ format, waarbij niet veel ruimte was voor je eigen indrukken. Uiteindelijk is het een bevestiging geworden van het beeld dat vanuit het onderzoek naar voren gekomen is.

Medewerkers regionale GI's:

- Ik had niet perse verwachtingen, maar vind de ARIS fijn in gebruik.
- Ik vind het niet een meer betrouwbaar instrument.
- Ik had niet perse verwachtingen van de ARIS, ik hoopte dat het beter zou zijn als de risicobox en die verwachting is zeker uitgekomen.
- Komen overeen.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Ik had geen verwachtingen. Ik ben er open in gegaan.

- Ik had geen verwachtingen.
- Boven verwachting goed instrument.

Op de vraag **‘Welke knelpunten voorziet u bij een eventuele landelijke implementatie?’** kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Wat gaat de meerwaarde zijn van het start-mdo? En hoe gaan GD-ers hierop reageren en blijft dit aanvullend op het GOMrapport of komt het in de plaats van?
- Ik vind het een zinvol instrument, maar vraag me wel af hoe de RvdK dit verder ziet. Gaan we dit steeds aanvullend moeten blijven doen of komt het in de plaats van ons GOMrapport? Het kan mogelijk geïntegreerd worden.
- Hoe gaat het rapportage-technisch geïmplementeerd worden? Een los document naast het GOM rapport gaat er waarschijnlijk voor zorgen dat medewerkers het niet gaan doen omdat het extra tijd kost. De ARIS dient geïntegreerd worden in het schoolverzuimrapport.
- Het gebrek aan toegevoegde waarde maakt dat mensen niet uit zichzelf anders zullen gaan werken
- Geen.
- Implementatie in KBPS. Ik wil geen losse instrumenten gebruiken.
- Ik denk dat het dan echt nog vaker gedaan moet worden, dus met veel verschillende zaken proefdraaien zodat je echt veel kan ondervangen en kan aanpassen.
- Mogelijk weerstand bij collegae, net zoals bij het LIJ.

Medewerkers regionale GI's:

- Ik verwacht geen grote problemen binnen mijn organisatie. Mogelijk even wennen. Het is iets nieuws en dan krijg je vaak weerstand, maar dat is onderdeel van een veranderproces. Ga je niet voorkomen.
- Geen.
- Het is best helder en makkelijk toepasbaar. Wellicht dat het een punt kan zijn dat iedereen de vragen anders interpreteert.
- Ik voorziet een knelpunt wanneer het streven is dit als LIJ-instrument te implementeren. LIJ geeft tot op de dag van vandaag problemen. Verwacht dat het dan ook zeker minder enthousiast ontvangen zal worden.
- Geen, de ARIS lijkt op LIJ en daar is iedereen als het goed is al mee bekend.
- Bij weinig aanmoediging gaat de implementatie meer tijd kosten en andersom dus 😊.

Medewerkers WSS JB&JR:

- 18+ zaken zijn niet alleen in mijn regio, ook andere regio's kunnen hier last van hebben.
- Wat mij betreft voorziet ik geen problemen bij een landelijke uitrol. Iedereen is al bekend met het LIJ en dus verwacht ik dat iedereen ook makkelijk met de ARIS aan de slag kan.
- Geen.
- Geen enkele. Zo snel mogelijk implementeren. Dit heeft echt een grote meerwaarde om in beeld te krijgen wat er speelt/gespeeld heeft en waar bij de begeleiding rekening gehouden mee moet worden.

Op de vraag **‘Wat zijn tips/suggesties voor de toekomstige landelijke uitrol van de ARIS m.b.t. de rekentool in het Exceldocument (voor het geval de automatisering in de vorm van een app nog even op zich laat wachten en de ARIS al wel verspreid gaat worden)?’** kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Is prima.
- Prima.
- Als de rekentool gebruikt gaat worden, dan zal je mogelijk de motivatie van collega's gaan verliezen. Het vergt meer tijd om de rekentool te gebruiken en om vervolgens te implementeren in het schoolverzuimonderzoek. Daar zal ik zelf geen voorstander van zijn.

Medewerkers regionale GI's:

- Lijkt mij prima, moet alleen wel goed afgestemd met ICT en hoe het dan in WIJZ terecht komt.
- Ik heb geen zicht op hoe het er ook uit zou kunnen zien dus wat mij betreft blijft hij dan zo.

Medewerkers WSS JB&JR:

- Rekentool is erg fijn!
- Ja deze is (te) ingewikkeld en zou net als de LIJ geautomatiseerd moeten worden.

Op de vraag '**Wat zijn tips/suggesties voor de toekomstige landelijke uitrol van de ARIS m.b.t. de inhoud/vorm van de handleiding?**' kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Is zeer uitgebreid.
- Te uitgebreid.
- Dit kan wel iets compacter.

Medewerkers regionale GI's:

-

Medewerkers WSS JB&JR:

-

Op de vraag '**Wat zijn tips/suggesties voor de toekomstige landelijke uitrol van de ARIS m.b.t. training/instructie?**' kwamen de volgende reacties:

Raadsonderzoekers:

- Was zeer uitgebreid als je de training had voorbereid.
- Helder.
- Was duidelijk.
- Prima.

Medewerkers regionale GI's:

- Ik denk dat de 'proefpersonen' van onze organisatie een presentatie aan collega's moeten geven ter introductie.

Medewerkers WSS JB&JR:

-

Bijlage 1: Het instrument

Achternaam	
Roepnaam	
Geboortedatum	
Sekse	
Type onderwijs van de laatst bezochte school	☐ Praktijkonderwijs ☐ Speciaal onderwijs ☐ VMBO-B (basis) ☐ VMBO-K (kader) ☐ VMBO-G (gemend) ☐ VMBO-T (theoretisch) ☐ MAVO ☐ HAVO ☐ VWO ☐ MBO-1 ☐ MBO-2 ☐ MBO-3 ☐ MBO-4 ☐ MBO-6 ☐ Anders, namelijk

Is er bij de jongere sprake (geweest) van een

- ondertoezichtstelling ☐ Ja, op dit moment ☐ Ja, in het verleden ☐ Nee ☐ ?
- voogdijmaatregel ☐ Ja, op dit moment ☐ Ja, in het verleden ☐ Nee ☐ ?
- (jeugd)reclasseringstoezicht ☐ Ja, op dit moment ☐ Ja, in het verleden ☐ Nee ☐ ?
- gedragsbeïnvloedende maatregel ☐ Ja, op dit moment ☐ Ja, in het verleden ☐ Nee ☐ ?
- andere jeugdstrafrechtelijke sanctie of maatregel ☐ Ja, op dit moment ☐ Ja, in het verleden ☐ Nee ☐ ?

Is de SCIL afgenomen? ☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

Is er bij de jongere sprake van een (licht) verstandelijke beperking?

- ☐ Nee, IQ is gemeten en is > 85
- ☐ Waarschijnlijk niet, volgt met succes onderwijs op vmbo-tl/mavo-niveau of hoger
- ☐ Mogelijk, IQ is gemeten en is > 70 en < 85
- ☐ Mogelijk, de uitslag van de SCIL geeft aan dat er mogelijk sprake is van LVB
- ☐ Ja, IQ is gemeten en is ≥ 70 en < 85 én een beperkt sociaal aanpassingsvermogen
- ☐ Ja, IQ is gemeten en is < 70
- ☐ Onbekend

School		
1.	Schoolverzuim jongere duurt langer dan 6 maanden	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
2.	Jongere heeft eerder gespijbeld en/of er zijn eerdere meldingen over schoolverzuim door leerplicht	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

3.	Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
4.	Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
5.	Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
6.	Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
7.	Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager)	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
8.	Jongere wordt op school gepest	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
9.	Jongere voelt zich onveilig op school	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
10.	Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
11.	Jongere mist een vast aanspreekpunt op school	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
12.	Jongere vertoont negatief gedrag op school (vechten, bedreigen, storend gedrag, middelengebruik, criminele activiteiten)	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

Vrije tijd en vrienden		
13.	Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
14.	Jongere mist sociale contacten die steun bieden	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
15.	Jongere heeft problemen als gevolg van veelvuldig gamen en/of gebruik van sociale media/internet	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
16.	Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
17.	Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

Thuis		
18.	Jongere heeft last van de scheiding van de ouders	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
19.	Er is sprake van (vermoedens van) verwaarlozing of mishandeling (lichamelijk, emotioneel en/of seksueel)	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
20.	Jongere is thuis nodig voor zorgtaken	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
21.	Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
22.	Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
23.	Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
24.	Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

De jongere		
25.	Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
26.	Jongere heeft weinig zelfvertrouwen t.a.v. schoolprestaties; jongere is bang om te falen, nerveus en/of gespannen	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
27.	Jongere is vaak ziek en/of heeft lichamelijke problemen	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
28.	Jongere is somber, voelt zich ongelukkig	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
29.	Jongere vertoont concentratieproblemen, hyperactiviteit en/of impulsief/druk gedrag	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?

30.	Jongere vertoont opstandig, agressief en/of delinquent gedrag	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
31.	Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
32.	Jongere heeft klachten als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
33.	Jongere heeft een verstoord dag-nachtritme	☐ Ja ☐ Nee ☐ ?
Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim		

Overige factoren waardoor de jongere niet naar school gaat:	
Overige factoren die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim	

Hulpverlening en mogelijkheden tot verandering

a Is/was er ten behoeve van de jongere contact met hulpverlening?

Zo ja, contact is/was met

Zo ja, soort hulpverlening

- ☐ Nee
- ☐ Ja, in het verleden, contact is afgerond
- ☐ Ja, contact loopt nog
- ☐ Onbekend
- ☐ Jongere
- ☐ Ouders
- ☐ Andere gezinsleden
- ☐ Onbekend
- ☐ Ambulante hulp jongere
- ☐ Ambulante hulp ouder(s)
- ☐ Dagbehandeling jongere
- ☐ Residentiële behandeling jongere
- ☐ Anders, nl
- ☐ Onbekend

b Wat wil de jongere veranderen?

c Wat wil(len) de ouder(s)/verzorger(s) veranderen?

d Vindt de jongere dat er (aanvullende) hulp nodig is?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, voor de jongere
- ☐ Ja. voor de ouder(s)/verzorger(s)/gezin
- ☐ Onbekend

e Vindt/vinden de ouder(s)/verzorger(s) dat er (aanvullende) hulp nodig is?

f Is de jongere een doener of een denker?

- ☐ Voornamelijk denker
- ☐ Voornamelijk doener
- ☐ Onbekend (onvoldoende informatie voorhanden)

g Is de jongere in staat zich te concentreren op een taak?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Onbekend

- h Verwachte houding van jongere ten opzichte van training, begeleiding en/of behandeling
- i Belemmeren geestelijke gezondheidsproblemen het werken met de jongere?
- ☐ Positief en meewerkend
☐ Neutraal en afwachtend
☐ Negatief en afhoudend
☐ Onbekend
☐ Niet van toepassing (geen geestelijke gezondheidsproblemen)
☐ Nee
☐ Ja
☐ Onbekend

INSCHATTING RISICO OP TOEKOMSTIG SCHOOLVERZUIM

Aantal risicofactoren: #

Op basis van het aantal risicofactoren is de **inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim**:

Hoe hoger het aantal **onbekend of niet ingevuld**, hoe onbetrouwbaarder de inschatting. Dit aantal is:

Laag	Midden	Hoog
#	van de	33

De verdeling van de risico factoren over de verschillende domeinen is als volgt:

School:	#	van de	max 12
Vrije tijd en vrienden:	#	van de	max 5
Thuis:	#	van de	max 7
De jongere:	#	van de	max 9
Overig:	#	van de	max 2
Totaal aantal risicofactoren:	#	van de	max 35

Sluiten de uitkomsten van het instrument aan bij het beeld over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen?

Toelichting:

Ja	(Maak een keuze)
Nee	
?	

Mijn **eigen inschatting** van het risico op toekomstig schoolverzuim is:

Laag	(Maak een keuze)
Midden	
Hoog	

Wat is in deze zaak het belangrijkste en waarom? (Benoem de samenhang tussen de belangrijkste beschermende en risicofactoren in relatie tot de kans op toekomstig schoolverzuim.)

Wat moet er als eerste gebeuren om de jongere weer naar school te laten gaan?

Bijlage 2: ARIS rekentool

Actuariel Risicotaxatie Instrument Schoolverzuim (ARIS)		
Rekentool		
Naam invuller:		
Leeftijd jongere:		
Sekse:		(Maak een keuze)
Type onderwijs van de laatst bezochte school:		
Is er bij de jongere sprake (geweest) van een		
o ondertoezichtstelling		
o voogdijmaatregel		
o (jeugd)reclasseringstoezicht		
o gedragsbeïnvloedende maatregel		
o andere jeugdstrafrechtelijke sanctie of maatregel		
Is de SCIL afgenomen?		
Is er bij de jongere sprake van een (licht) verstandelijke beperking?		
Inventarisatie van factoren die van invloed zijn op het huidige of toekomstige schoolverzuim Vul per factor in: 'ja', 'nee' of '?' (onbekend) Een ingevulde score kun je verwijderen met 'Delete'		
School		
1 Schoolverzuim jongere duurt langer dan 6 maanden		
2 Jongere heeft eerder gespijbeld en/of er zijn eerdere meldingen over schoolverzuim door leerplicht		
3 Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld		
4 Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest		
5 Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs		
6 Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau		
7 Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager)		
8 Jongere wordt op school gepest		
9 Jongere voelt zich onveilig op school		
10 Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten		
11 Jongere mist een vast aanspreekpunt op school		
12 Jongere vertoont negatief gedrag op school (vechten, bedreigen, storend gedrag, middelengebruik, criminele activiteiten)		
Aantal niet ingevuld		12
Aantal onbekend		0
Aantal risicofactoren		0
Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim		
Vrije tijd en vrienden		
13 Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding		
14 Jongere mist sociale contacten die steun bieden		
15 Jongere heeft problemen als gevolg van veelvuldig gamen en/of gebruik van sociale media/internet		
16 Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen		
17 Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten		
Aantal niet ingevuld		5
Aantal onbekend		0
Aantal risicofactoren		0
Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim		

Thuis

18	Jongere heeft last van de scheiding van de ouders	
19	Er is sprake van (vermoedens van) verwaarlozing of mishandeling (lichamelijk, emotioneel en/of seksueel)	
20	Jongere is thuis nodig voor zorgtaken	
21	Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs	
22	Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)	
23	Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken	
24	Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen	
<i>Aantal niet ingevuld</i>		7
<i>Aantal onbekend</i>		0
<i>Aantal risicofactoren</i>		0

Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

De jongere

25	Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken	
26	Jongere heeft weinig zelfvertrouwen t.a.v. schoolprestaties; jongere is bang om te falen, nerveus en/of gespannen	
27	Jongere is vaak ziek en/of heeft lichamelijke problemen	
28	Jongere is somber, voelt zich ongelukkig	
29	Jongere vertoont concentratieproblemen, hyperactiviteit en/of impulsief/druk gedrag	
30	Jongere vertoont opstandig, agressief en/of delinquent gedrag	
31	Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol	
32	Jongere heeft klachten als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen	
33	Jongere heeft een verstoord dag-nachtritme	
<i>Aantal niet ingevuld</i>		9
<i>Aantal onbekend</i>		0
<i>Aantal risicofactoren</i>		0

Factoren in dit domein die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

Overige factoren waardoor de jongere niet naar school gaat

34		
35		
<i>Aantal risicofactoren</i>		0

Overige factoren die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim

Hulpverlening en mogelijkheden tot verandering

- a Is/was er ten behoeve van de jongere contact met hulpverlening?
- Zo ja, contact is/was met
- ☐ jongere
 - ☐ ouders
 - ☐ andere gezinsleden
 - ☐ onbekend
 - ☐ Ambulante hulp jongere
 - ☐ Ambulante hulp ouder(s)
 - ☐ Dagbehandeling jongere
 - ☐ Residentiële behandeling jongere
 - ☐ Anders, nl
 - ☐ Onbekend
- Zo ja, soort hulpverlening
- b Wat wil de jongere veranderen?
- c Wat wil(len) de ouder(s)/verzorger(s) veranderen?
- d Vindt de jongere dat er (aanvullende) hulp nodig is?
- e Vindt/vinden de ouder(s)/verzorger(s) dat er (aanvullende) hulp nodig is?
- f Is de jongere een doener of een denker?
- g Is de jongere in staat zich te concentreren op een taak?
- h Verwachte houding van jongere ten opzichte van training, begeleiding en/of behandeling
- i Belemmeren geestelijke gezondheidsproblemen het werken met de jongere?

INSCHATTING RISICO OP TOEKOMSTIG

Aantal risicofactoren:

et aantal risicofactoren is de **inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim**:

oger het aantal **onbekend of niet ingevuld**, hoe onbetrouwbaarder de inschatting. Dit aantal is:

Aangezien dit aantal hoger is dan 5, is de inschatting **ONVOLDOENDE** betrouwbaar

De verdeling van de risicofactoren over de verschillende domeinen is als volgt:

School:	0 van de max 12
Vrije tijd en vrienden:	0 van de max 5
Thuis:	0 van de max 7
De jongere:	0 van de max 9
Overig:	0 van de max 2
Totaal aantal risicofactoren:	0 van de max 35

Sluiten de uitkomsten van het instrument aan bij het beeld over de jongere en [zijn/haar] omgeving dat in het onderzoek naar voren is gekomen?

(Maak een keuze)

Toelichting:

Mijn **eigen inschatting** van het risico op toekomstig schoolverzuim is:

(Maak een keuze)

Wat is in deze zaak het belangrijkste en waarom? (Benoem de samenhang tussen de belangrijkste beschermende en risicofactoren in relatie tot de kans op toekomstig schoolverzuim.)

Wat moet er als eerste gebeuren om de jongere weer naar school te laten gaan?

Bijlage 3: Vaststelling grenswaarden (op basis van pilot ARIS 1.0)

Bij de vaststelling van de grenswaarden tussen 'geen/weinig', 'enige' en 'veel' risicofactoren (en dus bij hoeveel factoren gesproken wordt van 'laag', 'midden' of 'hoog' risico), spelen bij deze versie 2.1 van de ARIS een aantal overwegingen een rol. Zo is het in de eerste plaats relevant om te kijken hoeveel procent van de jongeren in herhaling valt m.b.t. het schoolverzuim in de risicogroepen. Deze informatie is op dit moment nog niet beschikbaar; het percentage jongeren dat in herhaling valt wordt pas duidelijk nadat de ARIS een tijdje in gebruik is. Overwegingen die verder een rol spelen zijn de gewenste omvang van de groepen 'laag', 'midden', en 'hoog', bijvoorbeeld vanwege de acties die volgen op de uitkomsten. Daarnaast spelen inhoudelijke overwegingen een rol, zoals het aantal risicofactoren waarbij het inhoudelijk plausibel is om van een 'laag', 'midden' of 'hoog' risico te spreken.

In tabel 1 wordt de prevalentie weergegeven van de factoren uit de ARIS, dus hoe vaak deze factoren zijn aangevinkt in de pilot met de eerste versie van de ARIS (in percentages van het totaal; $n = 40$).

Tabel 1: Prevalentie factoren bij de afname van de ARIS, versie 1.0 ($n=40$)

School	%
• Schoolverzuim jongere duurt langer dan 6 maanden	-
• Jongere heeft eerder gespijbeld en/of er zijn eerdere meldingen over schoolverzuim door leerplicht	85
• Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld	20
• Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest	30
• Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs	55
• Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau	14
• Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager)	48
• Jongere wordt op school gepest	3
• Jongere voelt zich onveilig op school	20
• Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten	33
• Jongere mist een vast aanspreekpunt op school	13
• Jongere vertoont negatief gedrag op school (vechten, bedreigen, storend gedrag, middelengebruik, criminele activiteiten)	28
Vrije tijd en vrienden	
• Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding	43
• Jongere mist sociale contacten die steun bieden	45
• Jongere heeft problemen als gevolg van veelvuldig gamen en/of gebruik van sociale media/internet	20
• Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen	33
• Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten	20
Thuis	
• Jongere heeft last van de scheiding van de ouders	55
• Er is sprake van (vermoedens van) verwaarlozing of mishandeling (lichamelijk, emotioneel en/of seksueel)	15
• Jongere is thuis nodig voor zorgtaken	8
• Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs	8
• Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)	8
• Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis	15
• Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen	23

De jongere		
•	Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken	50
•	Jongere heeft weinig zelfvertrouwen t.a.v. schoolprestaties; jongere is bang om te falen, nerveus en/of gespannen	45
•	Jongere is vaak ziek en/of heeft lichamelijke problemen	39
•	Jongere is somber, voelt zich ongelukkig	49
•	Jongere vertoont concentratieproblemen, hyperactiviteit en/of impulsief/druk gedrag	33
•	Jongere vertoont opstandig, agressief en/of delinquent gedrag	25
•	Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol	15
•	Jongere heeft klachten als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen	41
•	Jongere heeft een verstoord dag-nachtritme	40

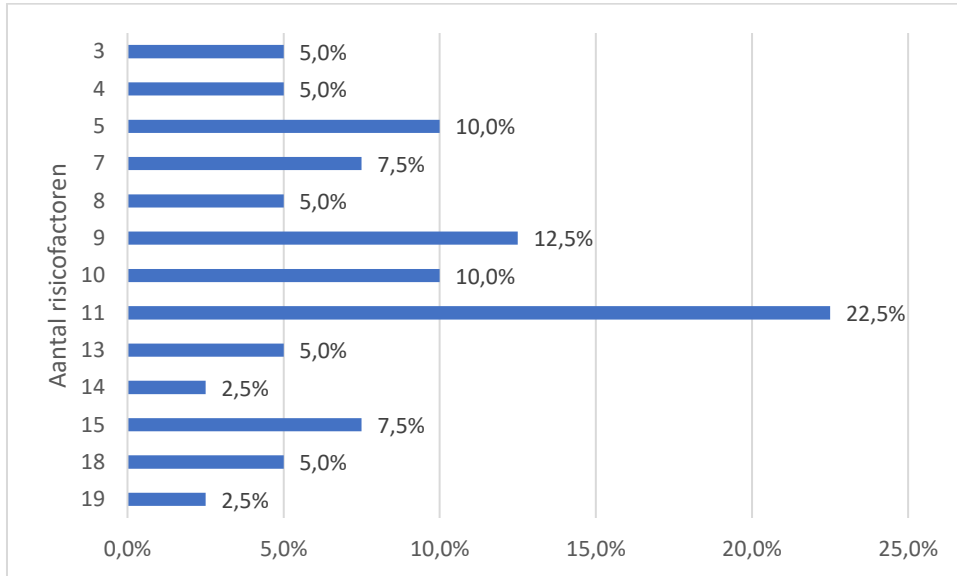
Sommige items kenden in versie 1.0 een net iets andere formulering, maar de verschillen zijn in deze fase van de ontwikkeling van het instrument verwaarloosbaar.

In tabel 2 is de frequentieverdeling te zien van de totaalscore van de ARIS (dus een optelsom van de originele factoren van onderdeel A en de toegevoegde factoren uit onderdeel B van de eerste versie van de ARIS). Figuur 1 geeft deze frequentieverdeling grafisch weer.

Tabel 2: Frequentieverdeling totaalscore ARIS

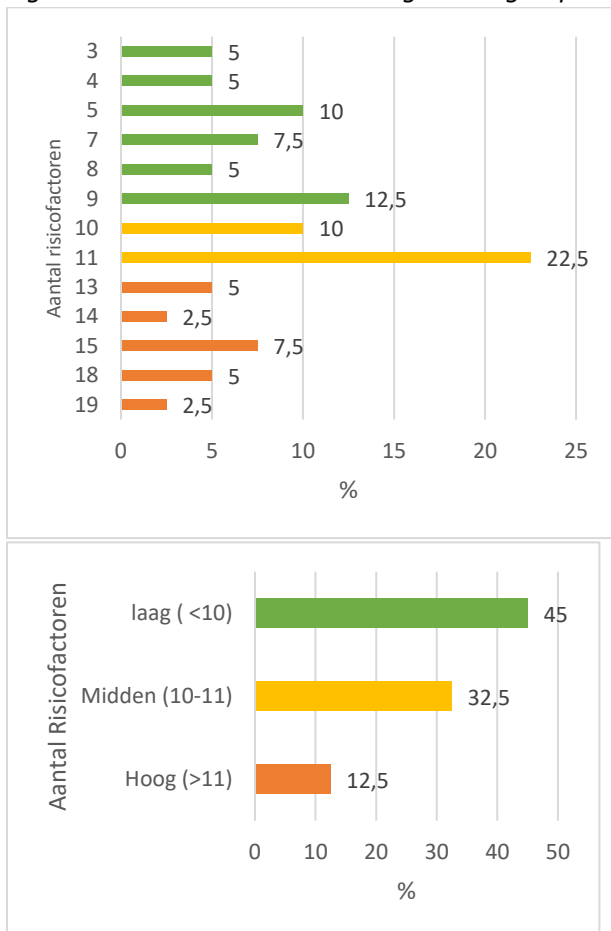
	Aantal		Percentage	Cumulatief Percentage
Totaal aantal risicofactoren	3,00	2	5,0	5,0
	4,00	2	5,0	10,0
	5,00	4	10,0	20,0
	7,00	3	7,5	27,5
	8,00	2	5,0	32,5
	9,00	5	12,5	45,0
	10,00	4	10,0	55,0
	11,00	9	22,5	77,5
	13,00	2	5,0	82,5
	14,00	1	2,5	85,0
	15,00	3	7,5	92,5
	18,00	2	5,0	97,5
	19,00	1	2,5	100,0
	Total	40	100,0	

Figuur 1: Grafische weergave van de totaalscore van het aantal risicofactoren

De lengte van de balkjes geeft aan bij hoeveel jongeren er sprake was van het aantal risicofactoren dat links weergegeven staat (op de verticale as). De tabel en de figuur laat zien dat bij alle jongeren in de pilot tenminste drie risicofactoren aanwezig waren en maximaal 19 factoren (gemiddelde is 10 factoren). Op basis van deze totaalscore kan vervolgens een indeling worden gemaakt in drie risicogroepen. Een voorbeeld van een mogelijke indeling wordt in figuur 2 weergegeven.

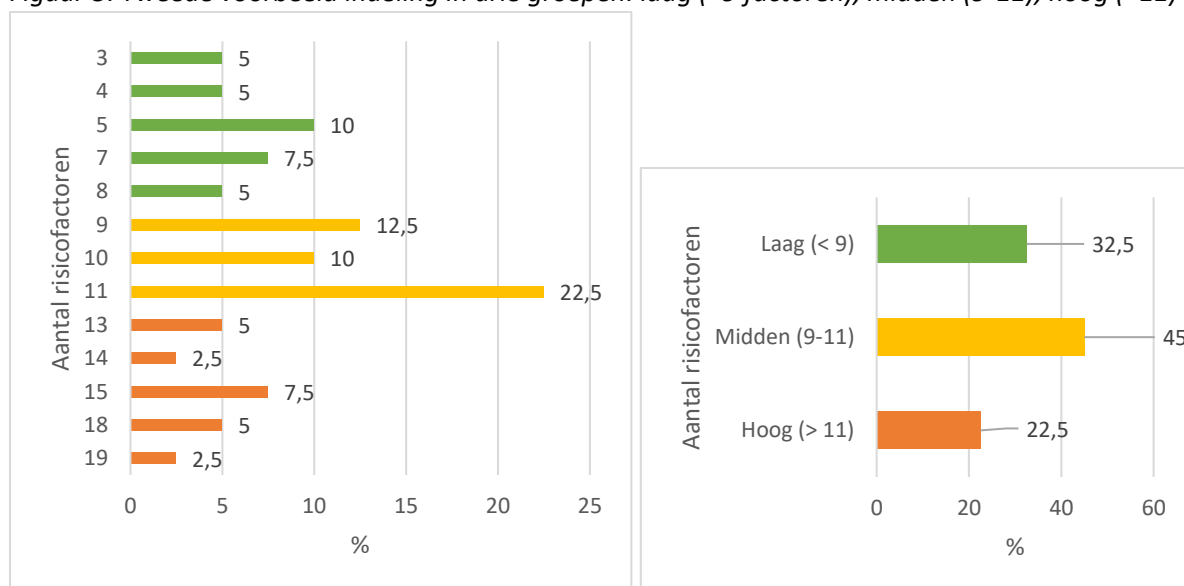
Figuur 2: Eerste voorbeeld indeling in drie groepen: laag (<10 factoren), midden (10-11), hoog (>11)

Bij deze indeling valt 45% van de jongeren in de laag-risicogroep, 32,5% in de midden-risicogroep en 12,5% in de hoog-risicogroep.

Voor de pilot is gekozen voor een iets andere indeling met een iets grotere omvang van de hoog-risicogroep en een iets kleinere omvang van de laag-risicogroep. Figuur 3 laat de gekozen indeling zien waarbij er sprake is van laag risico tot en met 8 risicofactoren, midden risico tussen 9 en 11 risicofactoren en hoog risico vanaf 12 risicofactoren. Deze indeling wordt weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: Tweede voorbeeld indeling in drie groepen: laag (<9 factoren), midden (9-11), hoog (>11)

In tabel 3 wordt de overlap weergegeven tussen de 'eigen' risico-inschatting, zoals door de professionals gemaakt in de pilot met de ARIS 1.0 en de totaalscore van de ARIS.

Tabel 3: Totaalscore ARIS afgezet tegen de eigen risico-inschatting van de professionals

		Eigen Inschatting			Total
		Laag	Midden	Hoog	
Totaal aantal	3,00	100,0%			100,0%
risicofactoren	4,00	50,0%	50,0%		100,0%
	5,00	25,0%	75,0%		100,0%
	7,00		100,0%		100,0%
	8,00	50,0%	50,0%		100,0%
	9,00		25,0%	75,0%	100,0%
	10,00	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	11,00	22,2%	66,7%	11,1%	100,0%
	13,00			100,0%	100,0%
	15,00			100,0%	100,0%
	18,00			100,0%	100,0%
	19,00			100,0%	100,0%
Total		21,6%	45,9%	32,4%	100,0%

Uit de tabel blijkt dat er sprake is van sterke samenhang tussen de eigen risico-inschatting van professionals en de totaalscore. (De correlatie is .61).

Bijlage 4: Evaluatieformulier na elk gebruik van de ARIS

Kruis de antwoorden aan die voor jou van toepassing zijn. Dat kan door te klikken op het aanvinkhokje ☐. Mocht dat bij jou niet werken, maak dan het antwoord van je keuze **vet**. Schrijf de antwoorden op de open vragen en de toelichting in de witte vlakken van de tabel. Gebruik zoveel ruimte als nodig.

Stuur het ingevulde evaluatieformulier samen met de ingevulde ARIS rekentool naar ketenregie@minjenv.nl. Vermeld daarbij geen persoonsgegevens van de jongere.

De antwoorden zullen anoniem verwerkt worden.

Organisatie	☐ Raad voor de Kinderbescherming ☐ GI, <i>niet</i> WSS JB&JR ☐ GI, <i>wel</i> WSS JB&JR ☐ Overig, namelijk:
Hoe vaak heb je de ARIS 2.2 hiervoor al gebruikt?	☐ 0 keer, dit is de eerste keer ☐ 1 keer eerder ☐ 2 keer eerder of vaker
Gesproken met (hier is één keuze mogelijk)	☐ jongere en ouder(s) apart offline ☐ jongere en ouder(s) apart online ☐ jongere offline en ouder(s) online ☐ jongere online en ouder(s) offline ☐ jongere en ouder(s) gezamenlijk online ☐ jongere en ouder(s) gezamenlijk offline <i>Indien slechts één van beiden gesproken:</i> ☐ alleen jongere offline ☐ alleen jongere online ☐ alleen ouder(s) offline ☐ alleen ouder(s) online Toelichting:
Leeftijd, sekse en onderwijsniveau van de laatst bezochte school van de jongere:	☐ meisje ☐ jongen ☐ non-binair Leeftijd: Onderwijsniveau:

DE AFNAME VAN DE ARIS 2.2	
1. Hoelang duurde de afname van de ARIS 2.2?	
Gesprek met jongere:	☐ 30 minuten ☐ 45 minuten ☐ 60 minuten ☐ 75 minuten of meer
Gesprek met ouders:	☐ 30 minuten ☐ 45 minuten ☐ 60 minuten ☐ 75 minuten of meer
OF: Gezamenlijk gesprek:	☐ 45 minuten ☐ 60 minuten ☐ 75 minuten ☐ 90 minuten of meer
Scoring instrument:	☐ 15 minuten ☐ 30 minuten ☐ 45 minuten ☐ 60 minuten of meer
2. Welke informatiebronnen zijn geraadpleegd (kruis aan):	
☐ leerplichtambtenaar ☐ proces-verbaal leerplicht ☐ school ☐ dossier Raad voor de Kinderbescherming ☐ anders, nl.	
Toelichting:	
3. Welke van de volgende informatie was bij leerplicht opvraagbaar (kruis aan):	
☐ eerder verzuim ☐ zitten blijven ☐ schoolwisselingen ☐ anders, nl.	
Toelichting:	
4. Hoe aannemelijkheid vond je de uitkomsten: de opsomming van risicofactoren en de inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim? (Het gaat hier om de <i>indruksvaliditeit</i> (face validity): de mate waarin jij vindt dat het instrument in jouw ogen valide uitkomsten opgeleverd heeft.)	
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend	
Toelichting:	
5. Welke onderdelen/items waren moeilijk in te vullen en te scoren?	
6. Wat zijn jouw wensen en suggesties ter verbetering van de	
a. interviewvragen	
b. items	
c. antwoordmogelijkheden	
d. scoringsinstructies	
7. Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS 2.2? Zo ja welke?	
☐ Nee ☐ Ja, namelijk:	
8. Hoe was het om de rekentool (Excelbestand) te gebruiken	
☐ makkelijk en handig ☐ neutraal ☐ moeilijk en onhandig	
Toelichting:	
9. Welke verbeterwensen heb je voor de ARIS?	

Bijlage 5: Eindevaluatie Pilot ARIS

Eindevaluatie Pilot ARIS 2.2

Met de pilot willen we inventariseren:

3. de ervaringen met betrekking tot de afname van de ARIS;
4. verbetersuggesties voor de ARIS en eventuele landelijke implementatie.

De vraag aan alle deelnemers aan de pilot is daarom onderstaande vragen te beantwoorden.

*Kruis de antwoorden aan die voor jou van toepassing zijn. Dat kan door te klikken op het aanvinkhokje ☐. Mocht dat bij jou niet werken, maak dan het antwoord van je keuze **vet**. Schrijf de antwoorden op de open vragen en de toelichting in de witte vlakken van de tabel. Gebruik zoveel ruimte als nodig.*

De antwoorden zullen anoniem verwerkt worden.

Organisatie	☐ Raad voor de Kinderbescherming ☐ GI, <i>niet</i> WSS JB&JR ☐ GI, <i>wel</i> WSS JB&JR
Aantal afnames ARIS	☐ één ☐ twee ☐ drie ☐ meer, nl:

ERVARING MET AFNAME VAN DE ARIS 2.2	
1. Hoe waardeer jij het gebruik van de ARIS?	
a. Algemeen oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend	
Toelichting:	
<i>Meer specifiek: wat is jouw oordeel over</i>	
b. De helderheid en hanteerbaarheid van de interviewvragen en score-instructies uit de handleiding:	
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend	
Toelichting:	
c. De helderheid van de uitkomsten (de opsomming van risicofactoren en de inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim):	
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend	
Toelichting:	
d. De aannemelijkheid van de uitkomsten (de opsomming van risicofactoren en de inschatting van het risico op toekomstig schoolverzuim): Het gaat hier om de <i>indruksvaliditeit</i> (face validity): de mate waarin gebruikers veronderstellen dat de meting valide is/het instrument in hun ogen valide uitkomsten oplevert.	
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend	

Toelichting:
e. De bruikbaarheid van de uitkomsten, bijvoorbeeld ten behoeve van bepaling van de aanpak / factoren waar de aanpak zich op moet gaan richten?
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend
Toelichting:
2. Mis je onderwerpen of vragen in de ARIS? Zo ja welke?
☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
3. Welke vragen zijn dubbelop of overbodig voor de rol/taak van jouw instelling?
4. Welke items leveren bij het verzamelen van informatie en/of de scoring problemen op?
5. Hoe is de instructie/trainingsmiddag ervaren?
Oordeel: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ onbekend
Toelichting:
6. Wat zijn andere knelpunten en verbeter suggesties?

VERBETERSUGGESTIES VOOR DE ARIS EN EVENTUELE LANDELIJKE IMPLEMENTATIE
1. Wat is de meerwaarde van de ARIS ten opzichte van het instrument/rapport dat nu gebruikt wordt bij schoolverzuimzaken?
2. Hoe verhouden de ervaringen met de ARIS zich tot de verwachtingen vooraf over de ARIS?
3. Welke knelpunten voorzien jij bij een eventuele landelijke implementatie?
4. Wat zijn tips/suggesties voor de toekomstige landelijke uitrol van de ARIS met betrekking tot
a. De rekentool in het Exceldocument (<i>voor het geval de automatisering in de vorm van een app nog even op zich laat wachten en de ARIS al wel verspreid gaat worden</i>)
b. De inhoud/vorm van de handleiding
c. Training/instructie
d.

Bijlage 6: Scoring risico- en beschermende factoren ARIS 2.2

Voor 54 jongeren is een ARIS ingevuld, 30 maal door raadsonderzoekers en 24 maal door GI-medewerkers. In onderstaande tabellen staat weergegeven hoe vaak er wel of niet sprake was van de verschillende risicofactoren. Daar wordt eveneens aangegeven hoe vaak er bij een risicofactor niets of 'onbekend' is ingevuld.

Er was ook ruimte om risicofactoren en beschermende factoren toe te voegen. Hieronder staat weergegeven hoeveel van deze factoren zijn toegevoegd.

School		Raad voor de Kinderbescherming						Gecertificeerde Instellingen						Samen					
		ja		nee		?		ja		nee		?		ja		nee		?	
1	Schoolverzuim jongere duurt langer dan 6 maanden	25	83%	5	17%	0	0%	19	79%	5	21%	0	0%	44	81%	10	19%	0	0%
2	Jongere heeft eerder gespijbeld en/of er zijn eerdere meldingen over schoolverzuim door leerplicht	23	77%	7	23%	0	0%	22	92%	2	8%	0	0%	45	83%	9	17%	0	0%
3	Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld	18	60%	12	40%	0	0%	10	42%	14	58%	0	0%	28	52%	26	48%	0	0%
4	Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest	8	27%	21	70%	1	3%	3	13%	21	88%	0	0%	11	20%	42	78%	1	2%
5	Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs	22	73%	8	27%	0	0%	20	83%	4	17%	0	0%	42	78%	12	22%	0	0%
6	Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau	8	27%	18	60%	4	13%	8	33%	11	46%	5	21%	16	30%	29	54%	9	17%
7	Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager)	12	40%	13	43%	5	17%	7	29%	14	58%	3	13%	19	35%	27	50%	8	15%
8	Jongere wordt op school gepest	7	23%	21	70%	2	7%	1	4%	23	96%	0	0%	8	15%	44	81%	2	4%
9	Jongere voelt zich onveilig op school	8	27%	20	67%	2	7%	3	13%	19	79%	2	8%	11	20%	39	72%	4	7%
10	Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten	17	57%	13	43%	0	0%	7	29%	17	71%	0	0%	24	44%	30	56%	0	0%
11	Jongere mist een vast aanspreekpunt op school	5	17%	22	73%	3	10%	4	17%	19	79%	1	4%	9	17%	41	76%	4	7%
12	Jongere vertoont negatief gedrag op school (vechten, bedreigen, storend gedrag, middelengebruik, criminele activiteiten)	12	43%	15	54%	1	4%	4	18%	18	82%	0	0%	16	32%	33	66%	1	2%

School	RvdK		GI's		Samen	
Gemiddeld aantal niet ingevuld of onbekend	0,67	6%	0,54	5%	0,61	5%
Gemiddeld aantal risicofactoren	5,50	46%	4,50	38%	5,06	42%
Aantal genoemde beschermende factoren	22		10		32	
Gemiddeld aantal genoemde beschermende factoren	0,73		0,42		0,59	

Vrije tijd en vrienden		Raad voor de Kinderbescherming						Gecertificeerde Instellingen						Samen					
		ja		nee		?		ja		nee		?		ja		nee		?	
13	Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding	20	67%	9	30%	1	3%	11	46%	13	54%	0	0%	31	57%	22	41%	1	2%
14	Jongere mist sociale contacten die steun bieden	14	47%	15	50%	1	3%	10	42%	14	58%	0	0%	24	44%	29	54%	1	2%
15	Jongere heeft problemen als gevolg van veelvuldig gamen en/of gebruik van sociale media/internet	5	17%	22	73%	3	10%	5	21%	19	79%	0	0%	10	19%	41	76%	3	6%
16	Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen	15	50%	13	43%	2	7%	6	25%	15	63%	3	13%	21	39%	28	52%	5	9%
17	Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten	15	50%	12	40%	3	10%	4	17%	17	71%	3	13%	19	35%	29	54%	6	11%

Vrije tijd en vrienden	RvdK		GI's		Samen	
Gemiddeld aantal niet ingevuld of onbekend	0,29	6%	0,24	5%	0,30	6%
Gemiddeld aantal risicofactoren	2,29	46%	1,53	31%	1,94	39%
Aantal genoemde beschermende factoren	12		12		24	
Gemiddeld aantal genoemde beschermende factoren	0,40		0,50		0,44	

Thuis		Raad voor de Kinderbescherming						Gecertificeerde Instellingen						Samen					
		ja		nee		?		ja		nee		?		ja		nee		?	
18	Jongere heeft last van de scheiding van de ouders	16	53%	13	43%	1	3%	9	38%	13	54%	2	8%	25	46%	26	48%	3	6%
19	Er is sprake van (vermoedens van) verwaarlozing of mishandeling (lichamelijk, emotioneel en/of seksueel)	7	23%	23	77%	0	0%	2	8%	20	83%	2	8%	9	17%	43	80%	2	4%
20	Jongere is thuis nodig voor zorgtaken	2	7%	27	90%	1	3%	2	8%	21	88%	1	4%	4	7%	48	89%	2	4%
21	Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs	7	23%	23	77%	0	0%	8	33%	15	63%	1	4%	15	28%	38	70%	1	2%
22	Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)	20	67%	10	33%	0	0%	12	50%	11	46%	1	4%	32	59%	21	39%	1	2%
23	Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis	21	70%	9	30%	0	0%	10	42%	13	54%	1	4%	31	57%	22	41%	1	2%
24	Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen	4	13%	23	77%	3	10%	5	21%	18	75%	1	4%	9	17%	41	76%	4	7%

Thuis	RvdK		GI's		Samen	
Gemiddeld aantal niet ingevuld of onbekend	0,17	2%	0,38	5%	0,26	4%
Gemiddeld aantal risicofactoren	2,57	37%	2,00	29%	2,31	33%
Aantal genoemde beschermende factoren	20		8		28	
Gemiddeld aantal genoemde beschermende factoren	0,67		0,33		0,52	

De jongere		Raad voor de Kinderbescherming						Gecertificeerde Instellingen						Samen					
		ja		nee		?		ja		nee		?		ja		nee		?	
25	Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken	14	47%	13	43%	3	10%	12	50%	11	46%	1	4%	26	48%	24	44%	4	7%
26	Jongere heeft weinig zelfvertrouwen t.a.v. schoolprestaties; jongere is bang om te falen, nerveus en/of gespannen	16	53%	13	43%	1	3%	10	42%	12	50%	2	8%	26	48%	25	46%	3	6%
27	Jongere is vaak ziek en/of heeft lichamelijke problemen	12	40%	18	60%	0	0%	10	42%	13	54%	1	4%	22	41%	31	57%	1	2%
28	Jongere is somber, voelt zich ongelukkig	19	63%	9	30%	2	7%	6	25%	15	63%	3	13%	25	46%	24	44%	5	9%
29	Jongere vertoont concentratieproblemen, hyperactiviteit en/of impulsief/druk gedrag	15	50%	14	47%	1	3%	11	46%	12	50%	1	4%	26	48%	26	48%	2	4%
30	Jongere vertoont opstandig, agressief en/of delinquent gedrag	17	57%	13	43%	0	0%	6	25%	16	67%	2	8%	23	43%	29	54%	2	4%
31	Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol	7	23%	20	67%	3	10%	2	8%	19	79%	3	13%	9	17%	39	72%	6	11%
32	Jongere heeft klachten als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen	12	40%	17	57%	1	3%	9	38%	13	54%	2	8%	21	39%	30	56%	3	6%
33	Jongere heeft een verstoord dag-nachtritme	16	53%	14	47%	0	0%	12	50%	9	38%	3	13%	28	52%	23	43%	3	6%

De jongere	RvdK		GI's		Samen	
Gemiddeld aantal niet ingevuld of onbekend	0,37	4%	0,75	8%	0,54	6%
Gemiddeld aantal risicofactoren	4,27	47%	3,25	36%	3,81	42%
Aantal genoemde beschermende factoren	8		12		20	
Gemiddeld aantal genoemde beschermende factoren	0,27		0,50		0,37	

Overige risicofactoren	RvdK		GI's		Samen	
Aantal overige factoren waardoor de jongere niet naar school gaat	23	0,77	23	0,96	46	0,85
Aantal overige factoren die de jongere mogelijk bescherming bieden tegen toekomstig schoolverzuim	17	0,57	22	0,92	39	0,72

Totaal	RvdK		GI's		Samen	
Aantal risicofactoren	439	14,63	270	11,25	709	13,13
Aantal onbekend of niet ingevuld	46	1,53	46	1,92	92	1,70
Aantal extra risicofactoren	23	0,77	24	1,00	47	0,87
Aantal beschermende factoren domeinen	50	1,67	30	1,25	80	1,48
Aantal overig beschermende factoren	17	0,57	22	0,92	39	0,72
Totaal beschermend	67	2,23	52	2,17	119	2,20

Bijlage 7: Vergelijking prevalentie risicofactoren ARIS 1.0 en ARIS 2.2

School		ARIS 1.0	ARIS 2.2			Vershil
		Ja	Ja	NEE	?	
1	Schoolverzuim jongere duurt langer dan 6 maanden	-	81%	19%	0%	nvt
2	Jongere heeft eerder gespijbeld en/of er zijn eerdere meldingen over schoolverzuim door leerplicht	85%	83%	17%	0%	-2%
3	Jongere is blijven zitten en/of is in het afgelopen jaar van school gewisseld	20%	52%	48%	0%	+32%
4	Jongere is in het afgelopen jaar geschorst geweest	30%	20%	78%	2%	-10%
5	Jongere heeft motivatieproblemen en/of hecht onvoldoende belang aan onderwijs	55%	78%	22%	0%	+23%
6	Capaciteiten jongere passen onvoldoende bij onderwijsniveau	14%	30%	54%	17%	+16%
7	Schoolprestaties zijn slecht (gemiddeld 5 of lager)	48%	35%	50%	15%	-13%
8	Jongere wordt op school gepest	3%	15%	81%	4%	+12%
9	Jongere voelt zich onveilig op school	20%	20%	72%	7%	0%
10	Jongere heeft problemen in contact met leerkrachten	33%	44%	56%	0%	+11%
11	Jongere mist een vast aanspreekpunt op school	13%	17%	76%	7%	+4%
12	Jongere vertoont negatief gedrag op school (vechten, bedreigen, storend gedrag, middelengebruik, criminele activiteiten)	28%	32%	66%	2%	+4%
Vrije tijd en vrienden						
13	Jongere heeft een negatieve of geen vrijetijdsbesteding	43%	57%	41%	2%	+14%
14	Jongere mist sociale contacten die steun bieden	45%	44%	54%	2%	-1%
15	Jongere heeft problemen als gevolg van veelvuldig gamen en/of gebruik van sociale media/internet	20%	19%	76%	6%	-1%
16	Jongere gaat om met leeftijdsgenoten die antisociaal gedrag vertonen	33%	39%	52%	9%	+6%
17	Jongere biedt onvoldoende weerstand aan de invloed van antisociale leeftijdsgenoten	20%	35%	54%	11%	+15%
Thuis						
18	Jongere heeft last van de scheiding van de ouders	55%	46%	48%	6%	-9%
19	Er is sprake van (vermoedens van) verwaarlozing of mishandeling (lichamelijk, emotioneel en/of seksueel)	15%	17%	80%	4%	+2%
20	Jongere is thuis nodig voor zorgtaken	8%	7%	89%	4%	-1%
21	Ouders/verzorgers ondersteunen de schoolgang onvoldoende en/of hechten onvoldoende belang aan onderwijs	8%	28%	70%	2%	+20%
22	Er is sprake van onvoldoende ouderlijk toezicht en/of sturing (ouders/-verzorgers weten vaak niet wat de jongere doet/waar de jongere is)	8%	59%	39%	2%	+51%
23	Jongere houdt zich onvoldoende aan regels en afspraken thuis	15%	57%	41%	2%	+42%
24	Ouders hebben psychische en/of verslavingsproblemen	23%	17%	76%	7%	-6%
De jongere						
25	Jongere is angstig in sociale situaties en/of heeft de neiging zich terug te trekken	50%	48%	44%	7%	-2%
26	Jongere heeft weinig zelfvertrouwen t.a.v. schoolprestaties; jongere is bang om te falen, nerveus en/of gespannen	45%	48%	46%	6%	+3%
27	Jongere is vaak ziek en/of heeft lichamelijke problemen	39%	41%	57%	2%	+2%
28	Jongere is somber, voelt zich ongelukkig	49%	46%	44%	9%	-3%
29	Jongere vertoont concentratieproblemen, hyperactiviteit en/of impulsief/druk gedrag	33%	48%	48%	4%	+15%
30	Jongere vertoont opstandig, agressief en/of delinquent gedrag	25%	43%	54%	4%	+18%
31	Jongere gebruikt overmatig drugs en/of alcohol	15%	17%	72%	11%	+2%
32	Jongere heeft klachten als gevolg van een of meerdere schokkende gebeurtenissen	41%	39%	56%	6%	-2%
33	Jongere heeft een verstoord dag-nachtritme	40%	52%	43%	6%	+12%
Totaal						+254%

Over de auteur

Han Spanjaard is psycholoog. Hij ontwikkelde, implementeerde en evalueerde diverse preventie- en hulpverleningsprogramma's voor kinderen en naasten met (ernstig) probleemgedrag en hun ouders. Hij is ontwikkelaar van erkende (gedrags)interventies en assessmentinstrumenten en heeft meerdere opleidings- en trainingsprogramma's en kwaliteitsbewakingssystemen ontwikkeld en geïmplementeerd. Han verricht zijn werkzaamheden vanuit bureau Spanjaard Development & Training (www.hanspanjaard.nl).